

Громадська думка про правотворення

/Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативних матеріалів/

№ 11 (114) червень 2016

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ.....	2
АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС.....	3
Приватні виконавці: європейський досвід виконання судових рішень у практику українського судочинства	3
Закон про Установу бізнес-омбудсмена	9
Державний дорожній фонд України: шанс на зміни	12
Роз'яснення щодо порядку забезпечення інвалідів виробами медичного призначення (на прикладі стомованих пацієнтів)	22
Законодавчі новації щодо ринку вживаних автомобілів	25
ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ.....	29
ЩОДЕННИК БЛОГЕРА	32

КИЇВ 2016

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент підписав Закон щодо спрощення порядку залучення іноземних інвестицій в економіку України

Президент П. Порошенко підписав Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій» (№ 1390-VIII), прийнятий Верховною Радою 31 травня 2016 р.

Закон передбачає створення більш сприятливих умов для залучення інвестицій шляхом спрощення порядку їх залучення. Запроваджується заявницький принцип державного обліку інвестицій, відповідно до якого подання статистичної звітності про здійснення іноземних інвестицій буде здійснюватися підприємствами з іноземними інвестиціями та установами банку.

Запровадження таких змін забезпечить наближення законодавства України до стандартів Європейського Союзу, спростить порядок залучення іноземних інвестицій та сприятиме відновленню економіки держави (*Офіційне інтернет-представництво Президента України* (<http://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-shodo-sproshennya-poryadku-zaluchen-37431>). – 2016. – 22.06).

Відбулося 12 засідання Українсько-литовської комісії з питань європейської інтеграції

У Клубі Кабінету Міністрів відбулося 12 засідання Українсько-литовської комісії з питань європейської інтеграції. Участь у засіданні взяли, зокрема, віце-прем'єр-міністр України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції І. Климпуш-Цинцадзе та заступник міністра закордонних справ Литви Р. Каробліс.

«Для нас дуже важливо відчувати постійну підтримку своїх друзів на шляху до ЄС і ми вдячні за ту допомогу, яку надає політичне керівництво Литви та її громадяни», – зазначила віце-прем'єр.

На засіданні сторони узгодили спільні пріоритети співпраці у сфері європейської інтеграції, зокрема, це енергетика, торгівля, сільське господарство, охорона навколишнього середовища та розвиток інфраструктури.

«Ми вдячні за активну участь литовських експертів у програмах технічної допомоги ЄС, які реалізуються в Україні. Саме їхній досвід трансформації системи державного управління, реалізації економічних реформ, а також імплементації європейського законодавства у різних сферах є надзвичайно цінним для України в нинішній ситуації», – сказала І. Климпуш-Цинцадзе.

Також віце-прем'єр подякувала литовським колегам за високу оцінку прогресу, досягнутого Україною в імплементації Угоди про асоціацію з ЄС.

Окрім продовження існуючих спільних проектів, сьогодні обговорили кілька практичних ініціатив, які допоможуть уже ближчим часом підвищити

якість роботи окремих органів державної влади. Зокрема, ідеться про плановану допомогу Міністерству юстиції з боку Центру реєстрів Литовської Республіки з метою вдосконалення інтегрованої системи національних реєстрів України, укладання угоди про співробітництво між службами праці наших держав, а також започаткування проекту Твіннінг у сфері охорони здоров'я, у рамках якого відбудуться тренінги щодо опанування українськими фахівцями сучасних методів психосоціальної реабілітації.

Під час зустрічі І. Климпуш-Цинцадзе подякувала за роботу колишньому радникові уряду України з питань європейської інтеграції Н. Удренасу та висловила готовність до плідної співпраці з Д. Жеруолісом, який невдовзі має розпочати свою роботу в Україні (*Урядовий портал* (http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=249137896&cat_id=244276429)). – 2016. – 23.06).

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

С. Закірова, ст. наук. співроб. НЮБ НБУВ, канд. іст. наук

Приватні виконавці: європейський досвід виконання судових рішень у практику українського судочинства

Реформування судової системи в Україні є одним із пріоритетних напрямів сучасного державотворення. Результатами реформи має стати незалежність суддів, запровадження ефективних судових процедур та їх належне виконання, що, у свою чергу, забезпечить відновлення довіри суспільства до судової гілки влади.

Натомість «на сьогоднішній день стадія виконання судових рішень – найбільш “кульгає” в порівнянні з іншими стадіями судочинства. Незацікавленість, недбалість і бездіяльність державних виконавців – нівелює будь-які навіть справедливі і своєчасні рішення судів» – наголошує адвокат І. Черкашин. За даними міністра юстиції П. Петренка, в Україні сьогодні виконується тільки 20 % вердиктів судів. Натомість відповідний показник у розвинутих країнах Європи в середньому перевищує 80 % від загальної кількості судових рішень, що підлягають примусовому виконанню. Тож з метою виправлення такої катастрофічної ситуації в українському законодавстві необхідно запровадити певні нововведення. Роботу над цією проблемою розпочато вже давно, і принаймні деякі результати вже з'явилися.

2 червня 2016 р. Верховна Рада України прийняла два закони, які суттєво впливають на реформування судової системи. Обидва законопроекти були подані до Верховної Ради за ініціативою Президента України П. Порошенка 14 серпня 2015 р. і визначені ним як невідкладні. За законопроект № 2506а «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» проголосували 239 народних депутатів. Проект закону № 2507а «Про виконавче провадження» підтримали 253 парламентарі.

Законом України № 2506а «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» запроваджується інститут приватних виконавців, визначається їх правовий статус, врегульовується процедура набуття та зупинення права на здійснення відповідної діяльності, визначаються особливості їх фінансового забезпечення тощо. Норми нового закону встановлюють вимоги до приватного виконавця. Ним може бути громадянин України, який досяг 25 років, має вищу юридичну освіту не нижче другого рівня, володіє державною мовою, має стаж роботи в галузі права після отримання відповідного диплома не менше двох років та склав кваліфікаційний іспит.

Проводити такий іспит і видавати свідоцтво приватного виконавця буде спеціально створена Кваліфікаційна комісія приватних виконавців при Міністерстві юстиції України. Кваліфікаційний іспит має проводитися шляхом автоматизованого анонімного тестування особи, яка виявила намір здійснювати діяльність приватного виконавця. Якщо іспит складено успішно, особа отримує свідоцтво про право на здійснення діяльності приватного виконавця, що видається без обмеження строку його дії, та посвідчення приватного виконавця. За видачу зазначеного свідоцтва вноситься плата в розмірі однієї мінімальної заробітної плати (що втричі менше, ніж плата за кваліфікаційний іспит для набуття права на заняття адвокатською діяльністю).

Як вважає юрист компанії Jurimex К. Лопатюк, обидва законопроекти є невід'ємними один від одного. Законопроект № 2507а встановлює перелік рішень, які не зможе виконувати приватний виконавець, розширює перелік рішень, що підлягають примусовому виконанню; передбачає формування відкритого Єдиного реєстру боржників; вводить автоматизацію процедури виконання рішень шляхом електронної реєстрації документів, повного фіксування процесуальних рішень та виконавчих дій в автоматизованій системі; передбачає посилення відповідальності боржника у виконавчому провадженні, а також суттєве підвищення розмірів штрафів, що накладаються виконавцем, тощо.

Відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» підлягають примусовому виконанню рішення на підставі таких документів: виконавчих листів та наказів, що видаються судами у передбачених законом випадках на підставі судових рішень, рішень третейського суду, рішень міжнародного комерційного арбітражу, рішень іноземних судів та на інших підставах, визначених законом або міжнародним договором України; ухвал, постанов судів у цивільних, господарських, адміністративних справах, справах про адміністративні правопорушення, кримінальних провадженнях у випадках, передбачених законом; виконавчих написів нотаріусів; посвідчень комісій по трудових спорах, що видаються на підставі відповідних рішень таких комісій; постанов державних виконавців про стягнення виконавчого збору, постанов державних виконавців чи приватних виконавців про стягнення витрат виконавчого провадження, про накладення штрафу, постанов приватних виконавців про стягнення основної винагороди; постанов органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення у випадках, передбачених законом; рішень інших державних органів та рішень

Національного банку України, які законом визнані виконавчими документами; рішень Європейського суду з прав людини з урахуванням особливостей, передбачених Законом України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», а також рішень інших міжнародних юрисдикційних органів у випадках, передбачених міжнародним договором України; рішень (постанов) суб'єктів державного фінансового моніторингу (їх уповноважених посадових осіб), якщо їх виконання за законом покладено на органи та осіб, які здійснюють примусове виконання рішень.

Адвокат, кандидат юридичних наук, партнер юридичної фірми «Агентство з питань боргів та банкрутства» А. Авторгов підкреслює, що за роки свого існування Державна виконавча служба України перетворилася на забюрократизовану та корупційну структуру. Експерт з проблем реформування виконавчої служби наголошує на необхідності врахування міжнародного досвіду в цьому питанні. Він зазначає, що у Франції, Бельгії, Нідерландах, Люксембурзі, Італії, Греції, Чехії, Болгарії, Словенії, Угорщині, Румунії виконання судових рішень покладено на приватних виконавців. Цей досвід перейняли і деякі пострадянські країни. У країнах Балтії вільнонаймані виконавці повністю замінили державних. У Грузії та Казахстані діє змішана система.

На думку А. Авторгова, перші підсумки роботи приватних виконавців показали, що вони працюють ефективніше. Виходячи з досвіду таких реформ у європейських і пострадянських країнах, експерт відзначає наслідки запровадження інституту приватних виконавців і можливості реальних змін за умов введення його в українську систему:

1. Зменшення навантаження на державних виконавців, що підвищить ефективність виконавчого провадження.
2. Скорочення строків виконавчого провадження та збільшення коефіцієнта стягнення за виконавчими документами через зацікавленість приватного виконавця в якнайоперативнішому здійсненні всіх виконавчих дій.
3. Зменшення корупційної складової у системі виконання. Приватний виконавець не буде зацікавлений занижувати вартість реалізації арештованого майна.
4. Економія бюджетних коштів, скорочення апарату державних службовців.

Відтак, враховуючи всі обставини, є сенс з'ясувати сутність нового для України, але не для світової правової практики, інституту приватного виконавця. Навколо цієї ініціативи почалися точитися гострі дискусії ще задовго до ухвалення закону українським парламентом. Думки і експертів, і правників, і простих громадян вкрай неоднозначні. Тож, спробуємо знайти «золоту середину».

Термін «приватний» – певним чином, умовний, оскільки виконавець отримує повноваження від імені держави і працює виключно в рамках встановлених законом процедур. Систему оплати роботи приватного виконавця також визначає держава, що лише підсилює умовність. Від справді приватної діяльності до роботи виконавця має пряме відношення лише спосіб фінансування та деякі аспекти організації професії. Приватних виконавців

можна порівняти з приватними нотаріусами, початок роботи яких також супроводжувався в суспільстві гострими дискусіями та побоюваннями про те, що вони будуть порушувати закон або таємницю вчинення нотаріальних дій, але з часом приватні нотаріуси стали звичним і необхідним елементом правового поля України.

Існує і ще одна обставина на користь визначення «приватний», утім вона швидше має приваблювати, аніж насторожувати суспільство. Приватний виконавець несе за свої рішення, дії чи бездіяльність та завдану третім особам шкоду цивільно-правову, адміністративну, кримінальну та дисциплінарну відповідальність. На різницю від державного виконавця, який відшкодовує збитки, що можуть виникати у фізичних чи юридичних осіб під час виконання рішення за державний кошт (тобто, знову ж таки за рахунок податків громадян), приватний виконавець має до початку роботи застрахувати свою цивільно-правову відповідальність перед третіми особами і відтак збитки в разі їх заподіяння буде відшкодовувати страхова компанія, а в разі недостатності страховки приватний виконавець буде відповідати всім своїм майном.

Законом встановлено чіткий перелік обмежень для роботи приватних виконавців. Так, виключно за державним виконанням залишається рішення адміністративних судів; рішення, за якими боржником є держава, державні органи, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, державні та комунальні підприємства, установи, організації, юридичні особи, які фінансуються виключно за кошти державного або/та місцевого бюджетів, або частка держави в статутному капіталі яких перевищує 25 %; за якими стягувачами є держава, державні органи; рішення, які передбачають вчинення дій щодо майна державної чи комунальної власності, рішення про вселення і виселення фізичних осіб; відібрання дитини.

Законом передбачено ведення Єдиного реєстру приватних виконавців України. Крім того, документом визначено принципи діяльності державної виконавчої служби, посилено правовий захист та гарантії здійснення діяльності державних виконавців, а також встановлено вимоги до їх професійної етики. Цим законом також встановлюється новий порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності виконавців.

Відношення до запровадження інституту приватного виконавця у суспільстві має певний меркантильний присмак і залежить від статусу – «боржник» або «стягувач». Як зазначає юрист А. Авторгов, реформа не викликає захвату у боржників і кредитних позичальників (як громадян, так і бізнесу). З державним виконавцем боржнику часто вдається «домовитися», або ж завдяки неповороткому механізму примусового виконання майже завжди існує можливість «вчасно» «позбутися» майна, на яке можливо звернути стягнення. Водночас позиція і громадян, і бізнесу кардинально змінюється, коли вони стають стягувачами невиключеної зарплати, коштів за заливку квартири, непогашених боргів за продукцію або послуги. За умов, коли роками не відбувається стягнення присуджених коштів, висловлюється купа нарікань і незадоволення бездіяльністю виконавчої служби та небажанням держава щось докорінно змінювати на краще в цій сфері, позивач всіляко підтримує створення системи приватних виконавців судових рішень.

Схвально зустріли новації у цій галузі українські банки. Зокрема, начальник управління претензійно-позовної роботи UniCredit Bank А. Гайченко наголосив на важливості надання приватним виконавцям широких повноважень. А начальник юридичного управління ОТП Банку О. Коробкін вважає, що початок роботи приватних виконавців забезпечує дієві механізми гарантування виконання судових рішень, надаючи стягувачам можливість самостійно обирати особу, яка здійснюватиме відновлення її порушених прав після прийняття судом відповідного рішення.

Для уникнення зловживань приватними виконавцями відповідно до законодавства запроваджується багаторівневий контроль за їхньою діяльністю, у тому числі судовий. Заступник голови спеціальної комісії з перевірки суддів у Вищій раді юстиції М. Галабала наголосив, що ситуація з виконанням судових рішень в Україні катастрофічна, тому інститут приватних судових виконавців дасть змогу мінімізувати корупційний аспект. Разом з тим, експерт зазначив, що у тих приватних виконавців, які будуть зловживати своїм становищем, контролюючі органи будуть вилучати ліцензії з реєстру приватних виконавців.

Активну підтримку новому закону висловлюють правники. Юрист судової практики ЮФ «Спенсер і Кауфманн» С. Пушко зазначає, що причинами дуже низького відсотка виконання судових рішень в Україні називають, зокрема, завантаженість державних виконавців, питання оплати їхньої праці, відсутність зацікавленості у виконанні рішень судів та інших юрисдикційних органів. Тому, на його думку, запровадження інституту приватних виконавців є одним з найдієвіших способів підвищення ефективності виконавчого провадження в Україні, оскільки приватний виконавець є матеріально зацікавленою у виконанні судових рішень особою. Партнер ЮК «Arzinger», адвокат І. Ткач зазначає, що закон передбачає граничний розмір винагороди приватного виконавця, який встановлюється КМУ, і не закріплює право стягувача окремо, понад встановлену граничну суму, оплачувати послуги присяжного виконавця.

Запровадження інституту приватних виконавців підтримують і представники суддівського корпусу. Зокрема, В. Поліщук, суддя Вищого господарського суду України, та О. Потильчак, суддя Верховного Суду України, вважають, що вводити цей інститут варто було б раніше.

За законодавством приватний виконавець під час здійснення своєї діяльності не може займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), інструкторської та суддівської практики із спорту та роботи в органах Асоціації приватних виконавців України) або підприємницькою діяльністю.

Але правники висловлюють і деякі зауваження до норм нових законів. На певні аспекти новацій звертає увагу адвокат, заступник директора судового департаменту юридичної фірми «Центр правового консалтингу», О. Уколов: «Законопроект створює передумови того, що до ДВС переважно звертатимуться для примусового виконання судових рішень, які виконати фактично неможливо... Отримавши від виконавця інформацію про матеріальний стан боржника, стягувач може визначитися, наскільки реально виконати рішення суду по майновим вимогам, коли, наприклад, у боржника відсутнє майно чи

кошти. У випадку відсутності у боржника майна й коштів, необхідних для виконання рішення, із великою вірогідністю стягувач звернеться до ДВС, яка вчиняє виконавчі дії по примусовому виконанню рішення суду без оплати стягувачем».

Окрім того, частина експертів вважає доволі сумнівною норму про можливе сумісництво роботи приватного виконавця. Зокрема, колишній заступник міністра юстиції з питань виконавчої служби С. Шкляр зазначає, що сумісництво цих двох посад суперечить принципам діяльності приватних виконавців, таким як – незалежності, справедливості, неупередженості та об'єктивності, уникнення конфлікту інтересів тощо. Натомість адвокат А. Авторгов зауважує на небезпідставність побоювань того, чи буде вистачати роботи в приватних виконавців у невеличких районних центрах з огляду на те, що суми стягнень там досить незначні. А тому робота за сумісництвом дасть змогу виконавцю-арбітражному керуючому мати більш-менш пристойний заробіток.

Утім, основним аргументом противників запровадження інституту приватних виконавців є те, що вони можуть використовуватися кредиторами для рейдерських захоплень підприємств боржників, вчинення інших протиправних дій щодо боржників. Вони вважають, що приватні виконавці стануть узаконеною формою колекторських фірм. Але фактично, важливо розуміти, що колекторство – це процедура позасудового та нерідко взагалі позаправового стягнення боргів. Як зазначає А. Авторгов, кредитори з огляду на те, що судитися з боржником довго та складно, а очікувати виконання судового рішення доводиться роками, вдаються до послуг колекторських компаній. На його думку, жоден з нових законів не вводить у правове поле процедуру роботи колекторських фірм, оскільки діяльність приватних виконавців буде жорстко регламентована законом.

Тож навряд чи праві ті, хто вважають, що запровадження приватних виконавців призведе до несправедливих наслідків, оскільки цей інститут створений виключно для того, щоб виконувати судові рішення. А відтак, якими будуть ці рішення, залежить не від виконавців, а від суддівського корпусу. Варто підтримати думку юриста компанії Jurimex К. Лопатюк про те, що прийняття цих законів не є гарантією належного виконання судових рішень. Цією гарантією має стати суспільна свідомість того, що українське законодавство на шляху до реальних змін. І цей шлях має бути подоланим політичними силами та пересічними громадянами спільно (*Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56267, <http://ukrainepravo.com>, <http://www.jur.zp.ua/news>, http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56268, <http://yur-gazeta.com/publications>, <http://ukrainepravo.com>, <http://expres.ua/news>, <http://legalweekly.com.ua>, <http://www.epravda.com.ua>, <http://zib.com.ua/ua>, <http://newsradio.com.ua>).*

Закон про Установу бізнес-омбудсмена

Верховна Рада України прийняла в першому читанні законопроект № 4591 «Про Установу бізнес-омбудсмена» з метою запровадження на законодавчому рівні в Україні інституту бізнес-омбудсмена як посередника, незалежної третьої особи, що сприяє суб'єктам підприємництва у захисті їх конституційного права на здійснення підприємницької діяльності, а також захисті від корупції та інших форм несумлінної поведінки у сфері господарювання. У законопроекті визначено правові засади створення Установи бізнес-омбудсмена, напрями її діяльності, а також принципи її взаємовідносин з державою, державними органами, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання, що перебувають у сфері їх управління, та суб'єктами підприємництва.

Законопроектом визначається, що Установа бізнес-омбудсмена – недержавна некомерційна організація, яка має статус юридичної особи, створена відповідно до спеціального закону, діяльність та завдання якої регулюються її установчим документом (статутом). Зокрема, пропонується встановити, що неправомірна відмова в наданні інформації, несвоєчасне або неповне надання інформації, надання інформації, що не відповідає дійсності, у відповідь на запит Установи бізнес-омбудсмена відповідно до Закону «Про Установу бізнес-омбудсмена» тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Установа також матиме право проводити експертизи законопроектів та проектів нормативно-правових актів, що регулюють відносини між органами державної влади та суб'єктами підприємництва.

На думку ініціаторів законопроекту, ухвалення закону підвищить ефективність боротьби з корупцією, покращить умови для здійснення в Україні підприємницької діяльності шляхом медіації та моніторингу Установою бізнес-омбудсмена виконання органами виконавчої влади заходів щодо протидії порушенням законних прав суб'єктів господарської діяльності. Як зазначено в законопроекті, інститут бізнес-омбудсмена буде, зокрема, розглядати ініційовані бізнес-омбудсменом питання і скарги суб'єктів підприємництва, що стосуються випадків несумлінної поведінки у сфері господарювання відповідно до критеріїв і порядків, визначених регламентом Установи, а бізнес-омбудсмен, або інспектор Установи бізнес-омбудсмена, матимуть право складати протоколи про адміністративні порушення та звертатися до органів влади і місцевого самоврядування. Бізнес-омбудсмен в Україні займатиметься захистом інтересів бізнесу перед органами публічної влади як всередині країни, так і за її межами, стане «інструментом» вирішення конфліктів і суперечок між владою і бізнесом, медіатором між державою та бізнес-середовищем. Згідно з проектом, бізнес-омбудсменом (чи його заступником) може бути громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка має бездоганну ділову репутацію, високі моральні якості, вищу економічну або юридичну освіту, глибокі знання господарських, громадських і владних проблем в Україні і відповідає критеріям, визначеним наглядовою радою Установи. Також у законопроекті йдеться, що

бізнес-омбудсмен та його заступники користуються правом недоторканності на весь час своїх повноважень. Тобто вони не можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності або піддані заходам адміністративного стягнення, затримані, заарештовані чи то піддані будь-якій формі обшуку чи огляду без згоди Верховної Ради, яка надається після розгляду відповідного подання Генпрокурора. Крім того, бізнес-омбудсмен має право на першочерговий прийом посадовими особами всіх держорганів, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності; може бути присутнім на засіданнях Ради, Кабміну, урядових комітетів, колегіях Генеральної прокуратури, органів центральної виконавчої влади, а також на засіданнях судів усіх інстанцій, у тому числі, на закритих судових засіданнях, за умови згоди учасника процесу, в інтересах якого судовий розгляд оголошено закритим.

Як повідомила заступник міністра економічного розвитку і торгівлі-торговий представник України Н. Микольська, розроблений законопроект є одним з важливих кроків у контексті процесів дерегуляції та реалізації програми співпраці України з Міжнародним валютним фондом. «Для того, щоб бізнес-омбудсмен міг ефективно здійснювати свої повноваження, потрібно врегулювати його діяльність на рівні закону. Цей закон чітко визначить права бізнес-омбудсмена, у тому числі, у відносинах з органами влади», – зазначила Н. Микольська.

Днями Радою бізнес-омбудсмена підписано Меморандум про співпрацю й обмін інформацією з Міністерством екології і природних ресурсів з метою покращення взаємодії між державними органами та підприємцями, які працюють у сфері охорони довкілля. Відповідно до положень Меморандуму, Рада надаватиме Міністерству інформацію, що свідчить про порушення прав бізнесу у сфері використання природних ресурсів, збереження якості атмосферного повітря, води та розпорядження водними ресурсами, відходами, природно-заповідним фондом. «У 2016 р. Міністерство екології та природних ресурсів увійшло до трійки державних органів, на які найбільше скаржилися підприємці. Радий, що відтепер ми офіційно закріпили наміри щодо співпраці з усунення недоліків, і сподіваюсь на ефективну роботу з даним Міністерством», – зазначив бізнес-омбудсмен А. Шемета. Необхідно нагадати, що раніше Радою бізнес-омбудсмена вже підписано меморандуми про співпрацю з Державною фіскальною службою, Державною регуляторною службою, Міністерством юстиції України, Національним антикорупційним бюро.

Треба зазначити, що фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності Установи за законопроектом здійснюватиметься за домовленістю підписантів Меморандуму. Проте юристи, поряд з позитивними аспектами законопроекту, вбачають і недоліки в регулюванні цього документа, зокрема, щодо фінансування. Так, згідно зі ст. 22 законопроекту «Про Установу бізнес-омбудсмена», фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності Установи може здійснюватися Групою сторін відповідно до рішень Наглядової ради Установи. Але не визначено, хто здійснює фінансування Установи бізнес-омбудсмена у разі відсутності відповідного рішення Наглядової ради чи Групи сторін. Також не вказано, з яких джерел заборонено фінансування Установи

бізнес-омбудсмена, зокрема, чи мають право здійснювати її фінансування окремі суб'єкти господарювання. За відсутності відповідного рішення Наглядової ради чи Групи сторін щодо фінансування Установи бізнес-омбудсмена питання фінансування може вирішуватися за рахунок фінансових внесків окремих суб'єктів господарювання (оскільки це напряду не заборонено), що руйнує принцип незалежності Установи бізнес-омбудсмена. Дана обставина може призвести до того, що бізнес-омбудсмен почне використовувати власні повноваження для захисту інтересів конкретних суб'єктів господарювання, а не підприємництва загалом. Такої ж думки і юрисконсульт, досвідчений адвокат Н. Косарчук, який вважає, що проект закону не визначає чіткі джерела фінансування. «Сьогодні в державі коштів немає, тому той малий і середній бізнес, який сьогодні не отримує допомоги від омбудсмена, так само й надалі не буде її отримувати і, водночас, буде за це більше платити», – сказав він.

Крім того, згідно з ч. 1 ст. 18 законопроекту, бізнес-омбудсмен має право доводити до відома органів влади інформацію про випадки несумлінної поведінки у сфері господарювання і, шляхом внесення подання, вимагати від них прийняття відповідних заходів з метою виправлення або усунення правопорушень, чи то запобігання їм. Але не до кінця визначеним є статус подання бізнес-омбудсмена, у якому він «вимагає» вжити ці самі відповідні заходи. Так, якщо бізнес-омбудсмен має право «вимагати» вчинити певні дії органом влади, то цей орган, відповідно, зобов'язаний відреагувати певним чином. Отже, подання фактично набуває статусу обов'язкового до виконання «доручення» органу влади з боку бізнес-омбудсмена. Водночас у законопроекті юридичну силу подання та наслідки його невиконання органами влади чітко не визначено.

«Уряд, вніши до парламенту проект закону про устанovu бізнес-омбудсмена, чітко не прописав її статус», – заявила народний депутат О. Продан під час розгляду в сесійній залі Верховної Ради відповідного документа. За її словами, передбачається, що Наглядова рада бізнес-омбудсмена має формуватися трьома сторонами: державою, підприємницькими об'єднаннями та міжнародними структурами, проте, не визначено, яких саме і скільки має бути даних підприємницьких об'єднань. І це, вважає нардеп, абсолютно корупційна норма. Крім того, законопроектом надається право омбудсмену обирати, які скарги він розглядатиме і даватиме на них відповіді, а які скарги він до розгляду не прийматиме, що створюватиме ризики зловживань, тобто, поділу на «білий» і «чорний» бізнес.

Для усунення зазначених корупціогенних чинників, на думку юристів, необхідно:

- конкретизувати дозволені та заборонені джерела фінансування Установи бізнес-омбудсмена;
- чітко визначити юридичну силу подання бізнес-омбудсмена до органів влади, зокрема, те, який статус воно матиме – рекомендаційний чи обов'язковий до виконання, та встановити відповідальність органів влади за невиконання його вимог;
- визначити конкретний строк, не пізніше якого орган влади має надати інформацію бізнес-омбудсменові у відповідь на його запит.

Одне з головних завдань омбудсмена – припинити незаконний вплив влади на можливість перерозподілу власності, повернути довіру бізнесу до влади. Він має показати справедливість тих рішень, що впроваджуються в життя. Якщо у бізнесменів буде довіра, відчуття впевненості, то це приведе до зростання внутрішнього ринку і, відповідно, економіки в цілому. Таким чином, закон про Установу бізнес-омбудсмена має стати кроком на шляху боротьби з економічною злочинністю, плацдармом для поліпшення бізнес-клімату, який в Україні наразі залишається доволі несприятливим. У той самий час, зрозуміло, що наявність бізнес-омбудсмена сама по собі не в змозі корінним чином та у стислі строки змінити економічне становище. Над цією проблемою має працювати відповідна система в податковій, бюджетній та адміністративній сферах. Тільки за таких умов бізнес в Україні вільно та стабільно розвиватиметься на користь економічному процвітання нашого суспільства (*За матеріалами: Офіційний веб-портал «Судова влада України» (<http://court.gov.ua/>); Проект закону України «Про Установу бізнес-омбудсмена» № 4591 від 05.05.2016 (http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58980); <https://boi.org.ua>).*

І. Беззуб, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Державний дорожній фонд України: шанс на зміни

Створення розвиненої дорожньої інфраструктури є одним із пріоритетів соціально-економічного розвитку України. Рівень розвитку і технічний стан дорожньої сітки значно впливає на економічний і соціальний стан та розвиток як країни в цілому, так і її окремих регіонів, оскільки надійні транспортні зв'язки сприяють підвищенню ефективності виконання основних виробничих фондів, трудових і матеріально-технічних ресурсів, підвищенню продуктивності праці.

За статистикою «Індексу глобальної конкурентоспроможності» українські дороги у 2015 р. зайняли 132 місце зі 140 за якістю у світі. Дороги в нашій країні за якістю рівні дорогам Мавританії та Мозамбіку.

Основною проблемою розвитку дорожньої галузі України є її недостатнє фінансування.

Ключове джерело фінансування дорожнього господарства в Україні, як і в Європі, – це акциз на паливо та інші підакцизні товари. На сьогодні у нас збирають по 100 євро з кожної тонни імпортованого дизельного палива, і по 200 євро – з бензинів. Частка акцизів у вартості палива на українських АЗС не перевищує 20 %. Це найнижчий показник серед європейських країн (частка податку в ціні бензину в Білорусі становить 53 %, в Англії – 63 %, у Бельгії і Німеччині – майже 50 %). З січня 2015 р. в Україні ввели ще один податок – 5 % з підакцизних товарів, які продаються на АЗС. Ці гроші надходять до місцевих бюджетів.

На сьогодні в Україні щорічно збирається близько 35–40 млрд грн акцизів з пального. А за умови легалізації тіншового ринку імпорту нафтопродуктів ця сума може сягати 50–60 млрд грн. Проте рівень фінансування дорожніх робіт за останні 10 років становив лише 14–34 % від науково обґрунтованої мінімально необхідної потреби. Це пов'язано з неефективною та непрозорою системою розподілу та використання цих коштів з боку державних органів та Укравтодору.

До того ж з 2015 р. рішенням керівництва країни були повністю скасовані цільові надходження на розвиток і утримання українських доріг. Тобто всі акцизи з палива та автомобілів, які повинні спрямовуватися виключно на ремонт доріг, тепер йдуть безпосередньо в загальний бюджет, а вже з нього, за залишковим принципом і за рішенням Верховної Ради і Кабміну, фінансується дорожня галузь і всі види дорожніх робіт.

Як зазначив заступник міністра інфраструктури у 2014–2015 рр., експерт з питань транспорту О. Кава, гроші на ремонт доріг у країні є, просто їх витрачають не за призначенням.

Такої ж думки і экс-заступник міністра інфраструктури з автотранспорту Р. Хміль, який запевняє, що перерозподіл коштів на ремонт автодоріг з Держбюджету відбувається в ручному режимі за політичними домовленостями.

Такий формат не дає розуміння обсягів коштів, що будуть передбачені на рік, і унеможливує довгострокове планування робіт з огляду на перспективу. Саме тому постало нагальне питання забезпечення чіткого обліку коштів, що направляються на фінансування дорожнього господарства, в окремому Державному дорожньому фонді України у складі спеціального фонду Державного бюджету

Саме створення спеціалізованого дорожнього фонду є обов'язковою умовою змін у сегменті дорожнього господарства, наголошує експерт Центру транспортних стратегій С. Вовк. За його словами, потрібно прийняти пакет законодавчих актів, які б регулювали створення Дорожнього фонду, а також вносили відповідні корективи в розподіл коштів з Держбюджету країни.

З цією метою Міністерство інфраструктури спільно з Укравтодором розробили два законопроекти «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення Державного дорожнього фонду України» (№ 2724 від 24.04.2015 р.) та «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо створення Державного дорожнього фонду України» (№ 2725 від 24.04.2015 р.).

Згідно з пропозицією авторів документів, саме у фонді, а не в держбюджеті, будуть акумулюватися гроші для фінансування дорожнього господарства. Новелою є закріплення того, що з коштів Державного дорожнього фонду України (за вирахуванням коштів, необхідних для виконання боргових зобов'язань) 60 % спрямовуватимуть на фінансування будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування державного значення, 35 % – на фінансування будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення та 5 % – на фінансування непередбачених витрат з утримання дорожнього господарства.

Дорожній фонд, перш за все, фінансовий механізм, а не окрема структура.

Тому затрат на його створення не може бути. Його завдання – ефективно спрямовувати гроші для дорожнього господарства.

Згадані законопроекти системно пов'язані із законопроектом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування системи управління автомобільними дорогами загального користування» (№ 0954 від 27.11.2014 р.), оскільки для розвитку галузі важливе не лише питання фінансування її змісту, але й питання передачі доріг місцевого значення місцевій владі.

Децентралізація доріг є одним з важливих кроків реформування дорожньої галузі. Відповідно до законопроекту дороги державного значення (з індексом М, Н, Р) залишаться у сфері управління Укравтодору, а всі місцеві дороги будуть передані місцевим органам влади.

У разі прийняття закону, за ремонт доріг в області відповідатиме не Кабінет Міністрів, як зараз, а обласні адміністрації, які самі зможуть визначати які ділянки в області необхідно ремонтувати в першу чергу. Кошти на ремонт доріг в областях будуть виділятися з територіальних дорожніх фондів, які безпосередньо пов'язані з Державним фондом. Крім того, Укравтодор вже не буде відповідальним за ремонт усіх доріг – підрядників (серед державних і приватних) можна буде вибирати через тендери і конкурси, наприклад, через систему ProZorro. Крім того, за контроль якості виконання робіт відповідатимуть незалежні експертні компанії, зокрема, кваліфіковані інженери-консультанти FIDIC – Міжнародної федерації інженерів-консультантів. Нині цим також займається Укравтодор.

Оскільки дані про розподіл коштів будуть відкритими, головним механізмом буде громадський контроль, що сприятиме більш ефективному використанню коштів, механізмів тендерів і конкурсів, прозорості і доступу громадськості до фінансової та технічної інформації, яка раніше була недоступна.

Ці законопроекти були подані до Верховної Ради України ще у квітні 2015 р., але були відхилені. Проте і після внесення ряду поправок вони були провалені спочатку 4 лютого, а потім 29 березня 2016 р., оскільки, на думку фахівців, не вдалося переконати депутатів у необхідності ухвалення цих змін.

Наразі «Укравтодор» разом з Міністерством інфраструктури готує нові доопрацьовані законопроекти до нового розгляду, за які, за словами Прем'єр-міністра В. Гройсмана, парламент може проголосувати вже у вересні поточного року. Міністерство інфраструктури підготувало цілий ряд законодавчих ініціатив, що стосуються створення Дорожнього фонду, децентралізації Укравтодору, системи толінгу, вагового контролю та введення контролю FIDIC, які мають стати фактично основою для створення Кодексу автодорожньої інфраструктури. Про це заявив міністр інфраструктури В. Омелян, відкриваючи нараду щодо реформування дорожнього господарства та створення Державного дорожнього фонду України (13 червня 2016 р.).

Відновлення дорожнього господарства країни В. Гройсман назвав одним із пріоритетів діяльності уряду.

Але ставлення до зазначених законопроектів серед експертів та фахівців дорожньої галузі неоднозначне. Одні підтримують створення такого фонду, інші

невпевнені в його доцільності.

Так, голова Федерації роботодавців транспорту України О. Климпуш упевнений, що Дорожній фонд дуже потрібен, адже найважливіше сьогодні для дорожньої сфери – це фінансування. Головне, на його думку, щоб у законі були чітко прописані джерела наповнення фонду і чітко визначено порядок використання коштів фонду лише на дороги.

За переконанням А. Батищева, вже колишнього голови Укравтодору, виправити ситуацію з фінансуванням галузі можливо лише за умови створення Дорожнього фонду, який акумулюватиме в собі усі кошти з цільових джерел фінансування. Але, за його словами, для сталої роботи та розвитку українського дорожнього господарства необхідно не лише суттєве збільшення фінансування, а й повна децентралізація доріг. Тому одним з найважливіших державних рішень, яке повинна прийняти Верховна Рада – це передача місцевих доріг в управління місцевої влади. Лише за такої умови, місцева влада почне відповідати за комфорт та безпеку населення – ремонтуватиме найнеобхідніші дороги, а не жалітися на бездіяльність Укравтодору.

У зверненні профспілки працівників автомобільного транспорту та шляхового господарства України до Прем'єр-міністра наголошується на необхідності прийняття вищезгаданих законопроектів з метою забезпечення належного фінансування ремонтно-будівельних робіт на автомобільних дорогах загального користування та для продовження реформування системи управління автомобільними дорогами.

Підтримала необхідні для реформування дорожньої галузі законопроекти і Громадська рада Державного агентства автомобільних доріг України (рішення № 1/2016 від 17 березня 2016 р.).

На думку експерта громадської ініціативи «Реанімаційний пакет реформ» А. Мартенса, велика частина політиків не розуміє економічного ефекту законопроектів. За його словами, економіка України щорічно втрачає близько 3 млрд дол. саме через неякісні дороги (транзит через Україну на 30 % дорожчий за рахунок того, що середня швидкість, розрахована для вантажного транспорту, у світі становить 60 км/год, а у нас через дороги – 20 км/год, що збільшує витрати палива і час проїзду, і компанії, щоб оптимізувати свої витрати, обирають шлях в обхід України).

Утім, політолог В. Фесенко вважає, що низький показник тих, хто проголосував, пов'язаний не тільки з дорожньою галуззю, а зі специфікою депутатського корпусу в Україні. Дисципліна і професійний рівень депутатської активності в нинішній ВР нижчі, аніж були в попередньому парламенті. За його словами, депутати розв'язують якісь свої проблеми, голосування для них вторинне. Вони приходять на голосування тільки з кадрових питань або якщо на цьому наполягає керівництво партії, фракції, пояснює політолог.

На думку експерта Офісу ефективного регулювання BRDO О. Кави, якщо дорожній фонд буде створено, що забезпечить гідне фінансування доріг, то в перспективі за п'ять років зможемо сказати, що ситуація з дорогами покращується, і ефект буде відчутний в усіх без винятку областях.

Не чекаючи відповідних нормативно-правових актів від центрального керівництва держави, перші кроки щодо відновлення дорожньої інфраструктури

за кошти обласного та місцевих бюджетів вже зроблено на Волині. Ремонт та будівництво доріг на умовах співфінансування розпочалася ще у 2015 р. В обласному та місцевих бюджетах за принципом 50/50 віднайшли по 10 млн грн на відновлення дорожнього покриття на території області.

За словами голови облдержадміністрації В. Гунчика, на сьогодні можна говорити про створення обласного дорожнього фонду, за кошти якого і проводитимуть ремонтні й будівельні роботи на дорогах загального користування. Крім того, готується відповідна програма розвитку інфраструктури області.

Обговорюючи питання будівництва та ремонту доріг, голова облдержадміністрації наголосив на прозорості проведення всіх процедур та залучення до цього процесу представників громадського сектору. Для перевірки якості виконаних робіт створюється робоча група, до складу якої входять представники як влади, так і громадськості.

Більшість областей підтримують процес децентралізації доріг і готові прийняти облавтодори. Так, Львівська область першою підтвердила готовність взяти його в управління. Однак разом з дорогами і облавтодорами на місцях хотіли б розуміти джерела фінансування перших і погашення боргів других.

Проте допоки не буде створено Дорожній фонд, децентралізація доріг не можлива, оскільки, не визначені джерела фінансування ремонту та утримання доріг як державного, так і місцевого значення. Саме відсутністю Дорожнього фонду обумовили депутати провалення голосування законопроекту про децентралізацію доріг.

Утім, за словами експертів, у таких змінах не зацікавлені деякі органи центральної та місцевої влади. Адже так вони не зможуть приховувати інформацію про те, скільки акцизів надходить до бюджету, приміром, від продажу бензину.

Асоціація міст України звернулася до народних депутатів – членів парламентського Комітету з питань бюджету та народних депутатів – членів Міжфракційного депутатського об'єднання «За розвиток місцевого самоврядування» з проханням не допустити прийняття законопроекту № 2725, спрямованого на позбавлення бюджетів об'єднаних територіальних громад та міських, селищних, сільських бюджетів частки акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів. Проти зазначених у законопроекті ініціатив висловились і міські голови – учасники XI Українського муніципального форуму (22–24 червня 2015 р., м. Одеса).

На думку О. Кави, проти законопроекту про створення Дорожнього фонду завжди було Міністерство фінансів, яке хотіло б у ручному режимі розподіляти гроші.

Утім, крім проблем з фінансуванням дорожньої галузі є ще одна проблема – перевантажені фури. Не вистачить ніяких грошей, якщо у нас не навчаться правильно експлуатувати шляхи, каже координатор руху «Ні» корупції на транспорті» О. Захаров.

За даними Мінінфраструктури, нині в країні працює тільки 15 комплексів для зважування автомобілів. Більше того, існуюча законодавча база не дозволяє змусити порушника платити штраф. Скільки саме грошей надходить до

бюджету від штрафів за перезавантаження автомобілів на дорогах, невідомо.

Проблема дефіциту фінансування в нашій галузі була завжди, але, якщо не наведемо порядок з контролем і реагуванням на перевантаження на дорогах, то грошей не вистачить, скільки б їх не виділяли. Тому на сьогодні це головне питання, яким займається міністерство, наголосив заступник міністра інфраструктури Ю. Васьков.

Це питання має бути оформлено у вигляді законопроекту, ухвалення якого дасть змогу впровадити ефективну схему контролю, попередження та покарання за надмірну вагу на дорогах. Тому що у світі не існує технології будівництва дорожнього полотна, здатного у звичайному режимі експлуатації витримувати вагу до 100 т на автомашині.

Міністр В. Омелян підкреслив, що будівництво нових доріг без раціонального їх використання перетворює ремонт на нераціональні витрати бюджетних коштів у великих обсягах. Також він зазначив, що в питанні дотримання габаритно-вагових норм позиція держави однозначна і висловив надію на розуміння і підтримку з боку всіх учасників процесу.

Особливість ідеї міністерства в тому, що плата за проїзд з вантажівок стане джерелом наповнення Державного дорожнього фонду (ДДФ). Перераховувати ці кошти стануть ті, хто найбільш інтенсивно користується дорогами (штрафи за пересування по дорогах машин понад 40 т, і більше 24 т – дорогами місцевого значення). Подібний досвід є в багатьох країнах ЄС, а також у Білорусі і Російській Федерації.

Експерти вважають введення збору з вантажівок у цілому корисним. При цьому процес організації ДДФ повинен випереджати розробку системи плати за дороги. Причому суспільство і платники податків мають бути впевненими, що нова система буде більш ефективною і менш корумпованою, ніж нинішня діяльність Укравтодору. Поки не буде створено Дорожній фонд і введено механізм чіткого контролю за використанням його коштів, вводити плату за проїзд по дорогах немає сенсу, наголошує О. Климпуш. Про додаткову плату можна буде предметно говорити тільки тоді, коли водії і перевізники, які користуються дорогами і вже платять за них у вигляді акцизного збору за паливо великі кошти (за рік понад 35 млрд), побачать реальний результат від використання цих коштів.

Якщо не буде створено Державний дорожній фонд, є ризик, що його функції візьмуть на себе приватні структури, а це призведе лише до того, що недобросовісні підприємці та корумповані чиновники отримають можливість заробітку на значному грошовому потоці за класичною корупційною схемою – маленький відсоток, але великий потік, побоюється О. Кава.

Збереження доріг в інтересах і місцевої влади, адже дає можливість значно заощадити бюджетні гроші і підтримувати інфраструктуру на потрібному рівні. Але введення повноцінного вагового контролю – непопулярний метод. Блокуючи проїзд вантажного транспорту, влада входить у конфлікт із перевізниками, що в перспективі може призвести навіть до страйків.

Як запевняє технічний консультант, експерт ЄБРР В. Мижарев, на Заході хороші дороги не тому, що їх будують за всіма правилами і вчасно роблять ремонт, а тому, що їх правильно експлуатують. У Німеччині проїзд вантажного

транспорту понад 20 т на дорогах місцевого значення заборонений. На час сильних морозів цю дорогу просто закривають, щоб уникнути ще більших руйнувань. Люди їздять в об'їзд, замість 10 км – 25, але не скаржаться, бо розуміють, що таким чином зберігають дорогу.

Справжнім сюрпризом для страхового ринку стала норма законопроекту № 2725, яка передбачає фінансування нової структури за рахунок коштів Фонду попереджувальних заходів Моторного (транспортного) страхового бюро України (МТСБУ) (1% або майже 30 млн грн). Кошти фонду мабуть повинні направлятися на пропаганду безпеки дорожнього руху, адже чим менше в країні ДТП – тим більше страховики економлять на виплатах. На ділі ж кошти фонду часто спрямовувалися не на задекларовані цілі, зазначає голова комісії зі страхування українського товариства фінансових аналітиків В. Черняхівський. За його словами, за рахунок цих коштів фінансувалися і баскетбольні команди, і громадські організації. Як зазначила завідувач секретаріату Комітету з питань транспорту ВР Н. Пушкаренко, у законопроекті передбачено, що 5 % коштів Державного дорожнього фонду також спрямовуються на заходи з безпеки, у тому числі попереджувальні, тому напрям фінансування з фонду МТСБУ не зміниться.

Але дії політиків обурили страховиків. По-перше, тому що Фонд попереджувальних заходів МТСБУ – приватний, а не державний. Тому спроба включити кошти фонду в Дорожній фонд України буде, по суті, примусовим вилученням коштів, наголошує гендиректор МТСБУ В. Шевченко. По-друге, автори законопроекту, на думку учасників страхового ринку, не обговорили документ ні з МТСБУ, ні з асоціаціями страховиків, що викликає підозри в його користі. Можливо, ідея підвищення безпеки руху заслуговує страхових відрахувань навіть у розмірі 3–5 %, як у деяких західних країнах, але чому ніхто не поцікавився думкою страховиків і страхувальників з цього приводу, обурюється президент Ліги страхових організацій України О. Філонюк. На його думку, така таємничість може бути пов'язана з бажанням політиків контролювати фонди МТСБУ.

Варто зазначити, що дорожні фонди не є українським ноу-хау. Це поширений у всьому світі механізм дорожнього будівництва, вже не раз довів свою ефективність. Саме з податково-бюджетної схемою road money, тобто за рахунок цільових («забарвлених») дорожніх податків, закладених у ціну моторних палив, розвиваються дорожні мережі загального користування в багатьох розвинутих країнах.

Фінансування дорожніх робіт за кордоном здійснюється за рахунок дорожніх податків, що збираються з користувачів автомобільними дорогами і утворюють дорожній бюджет. У різних країнах у середньому існує від 5 до 15 різних видів дорожніх податків, які можна поділити на такі основні групи: на придбання транспортних засобів (складаються з акцизів на автомобілі, податків на придбання автошин і запасних частин, що встановлюються залежно від їх вартості, або податків на придбання автомобілів, що встановлюються залежно від класу і маси транспортного засобу); на володіння транспортним засобом (встановлюються залежно від його параметрів, наприклад маси, об'єму двигуна або його потужності, також податки за проходження технічного огляду,

володіння водійським посвідченням тощо); на використання транспортного засобу (складається з податку або акцизу на пально-мастильні матеріали, за користування автомагістралями і місцевими автодорогами, величина яких, як правило, залежить від типу транспортного засобу, часу користування дорогою або величини пробігу); інші податки, безпосередньо не пов'язані з транспортом і транспортної роботою.

Оскільки, за даними досліджень, вплив транспортних засобів на дорогу залежить від навантаження на одну вісь автомобіля, вплив вантажних автомобілів на дорогу на порядки вище аналогічного впливу легкових автомобілів, хоча витрата пально-мастильних матеріалів на їхній пробіг не відрізняється більше ніж у два рази, діюча в зарубіжних країнах система дорожніх податків досить різноманітна і обов'язково містить у собі не тільки податок на пально-мастильні матеріали, а й ряд податків на транспортні засоби залежно від їх технічних характеристик.

Об'єднання дорожніх податків у цільові дорожні фонди в більшості розвинутих країн відбулося в післявоєнний період і визначалося необхідністю відновлення дорожньої мережі і приведення її у відповідність з різким зростанням парку автотранспортних засобів. Тому цільові дорожні фонди на цьому етапі було створено практично у всіх країнах Західної Європи, США, Канаді, Австралії тощо. Як правило, це відбувалося одночасно з розробкою і затвердженням національних програм удосконалення та розвитку мережі автомобільних доріг, а фонд ставав основою для реалізації цих програм.

Згодом, з вирішенням цього завдання, у ряді країн Західної Європи дорожні фонди були ліквідовані, оскільки, на думку національного законодавця, дорожня мережа країни повністю сформована і фінансуванню підлягають виключно програми утримання та ремонту цих доріг. Тому цільові дорожні податки були збережені.

Разом з тим у деяких розвинутих країнах, наприклад США, Канаді і низці інших країн, визнано доцільним зберегти і цільові дорожні фонди.

Федеральний дорожній фонд США створений у 1956 р Законом США і є цільовим. Термін дії Закону був визначений до 1972 р., але потім його дію неодноразово продовжували.

Джерела наповнення американського фонду – це податок на різні види бензину – 65 %; податок на дизельне паливо – 23 %; податок на продаж вантажних автомобілів – 8,3 %; податок на продаж шин – 1,2 %; збір з вантажних автомобілів за перевезення великовагових і негабаритних вантажів – 2%; інші джерела – 0,5 %.

Ставка федерального податку на бензин встановлюється Конгресом США і становить 4,9 цента/літр. Податок збирається на нафтопереробних підприємствах, які потім відпускають паливо оптовим покупцям зі штату.

Федеральний податок на дизельне паливо становить 6,5 центів за 1 літр. У цілому, якщо взяти ціну на паливо за 100 %, то податки в ній становлять 25 % (48 % – федеральні і 52 % – штатні).

Загальна сума збору податків і інших платежів до цільового Федерального дорожнього фонду США становить у середньому за рік 32–35 млрд дол. при парку автотранспортних засобів близько 235 млн одиниць.

З метою забезпечення цільового використання коштів дорожнього фонду гроші акумулюються на спеціальних окремих рахунках у Федеральному бюджеті США. Їх використання контролюється казначейством.

Цільовий дорожній фонд штату (штати не мають ніяких федеральних обмежень при установці ставок податків) утворений з таких джерел: податок на автомобільне паливо – 33 %; податок на реєстрацію транспортних засобів – 32 %; податок на видачу і перереєстрацію водійських прав – 1 %; приватні інвестиції – 11 %; допомога з Федерального дорожнього фонду США – 17 %; інші джерела – 6 %.

У Німеччині, наприклад, ремонт і утримання федеральних автомобільних трас фінансуються з федерального бюджету за рахунок доходів загального характеру.

Система управління дорогами в Німеччині децентралізована: незважаючи на наявність Міністерства транспорту, питання утримання та експлуатації автомобільних доріг перебуває у веденні Дорожніх адміністрацій земель. Розподіл компетенцій у питанні дорожнього будівництва між федеральним центром і адміністраціями земель таке: федеральний центр є власником і забудовником доріг федерального значення, у тому числі автобанів, адміністрації земель здійснюють функції підрядників будівництва доріг федерального значення і адміністративного управління ними. Регіональні та місцеві дороги будуються і утримуються за рахунок регіонального бюджету.

Більшість доріг у Канаді фінансується з бюджету провінцій, незначна частина – із місцевого (село, місто), певну частину коштів (близько 10 %, але це залежить від конкретної провінції) відшкодовує федеральний бюджет. Є три головних джерела фінансування: податок на пальне, сплата за реєстрацію транспортних засобів, податок на нерухомість. Податок на пальне розділяється між федеральним бюджетом та бюджетом провінцій, але федеральний потім повертає частину, залежно від кількості населення провінції. Утім, провінції мають право встановлювати власні розміри податків та пропорції їх використання на різні потреби. Виняток у цій країні становлять Нова Шотландія (де був створений дорожній фонд, який поповнюється за рахунок місцевого податку на бензин, а також штрафних і реєстраційних зборів з автовласників) і Онтаріо (де місцеві податки на автомобільне паливо і збори з користувачів доріг покривають до 90 % щорічних витрат на дорожнє господарство).

В Австралії відповідальність за зведення доріг несуть штати, які використовують для цього як власні цільові доходи (податок на реєстрацію автомобілів і гербовий збір на них), так і трансферти федерального уряду, що надаються в рамках спеціалізованих програм.

Фінансування будівництва та ремонту доріг у Бельгії здійснюється як із загального федерального бюджету, так і з бюджетів регіонів, провінцій і місцевих органів влади (комун). Це залежить від статусу і значення доріг.

У Франції повноваження з будівництва доріг розподілені між національними, регіональними та муніципальними властями, у той час як в Італії зведення автомобільних трас переважно належить до компетенції центрального уряду. Однак і в тому, і в іншому випадку цільові доходи на утримання дорожнього господарства відсутні.

Дороги Білорусі – одні з кращих на пострадянському просторі. Досягнути такого результату вдалося за досить короткий час завдяки республіканському і місцевим дорожнім фондам, розпорядником коштів яких є Міністерство транспорту і комунікацій. До 2015 р. фінансування здійснювалося з держбюджету країни, а з 2015 р. було запроваджено чотири джерела доходів: збір за проїзд платними автотрасами (система BelToll); плата за проїзд великогабаритних та великовагових автомобілів; держмита за допуск транспортних засобів до участі в дорожньому русі; збір з іноземних вантажних автомобілів за проїзд дорогами загального користування. Найбільшу частку становить держмита за видачу дозволу на допуск транспортного засобу до участі в дорожньому русі (транспортний податок) – це більше 60 %.

Вивчення матеріалів про дорожні фонди розвинутих країн показує, що при модернізації системи управління дорожньою галуззю України необхідно врахувати досвід управління дорожніми галузями країн Європи.

Таким чином, без створення Дорожнього фонду у складі спеціального фонду Державного бюджету привести існуючу мережу автомобільних доріг України в належний експлуатаційний стан неможливо. Виокремлення джерел фінансування дорожнього господарства в окремий фонд допоможе забезпечити стабільне фінансування дорожнього господарства і дасть можливість запобігти направленню джерел фінансування дорожнього господарства на інші цілі

(Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел: офіційний веб-портал Верховної Ради України (<http://www.rada.gov.ua>); інформаційний портал Знай.ua (<http://znaj.ua>); офіційний сайт Міністерства транспорту України (<http://mtu.gov.ua>); Урядовий портал (<http://www.kmu.gov.ua>); сайт Державного агентства автомобільних доріг України (<http://www.ukravtodor.gov.ua>); сайт «Слово і Діло» (<http://www.slovoidilo.ua>); інформаційний портал Новини Закарпаття (<http://transkarpatia.net/>); Професійна спілка працівників автомобільного транспорту та шляхового господарства України (<http://avdp.in.ua/>); сайт NV.ua (<http://nv.ua/>); Волинська обласна державна адміністрація (<http://voladm.gov.ua/>); Асоціація міст України (<http://www.auc.org.ua/>); інформаційна агенція Pravda (<http://pravda.press/>); сайт BizNews.com.ua. (<https://www.biznews.com.ua/>); сайт Ера Media (<http://www.eramedia.com.ua/>); сайт Асоціації «Всеукраїнський союз виробителів строительных материалов и изделий» (<http://budport.com.ua/>); портал «УкрРудПром» (<http://www.ukrrudprom.ua/>); Цензор.НЕТ (<http://censor.net.ua/>); сайт Капітал (www.capital.ua).

Роз'яснення щодо порядку забезпечення інвалідів виробами медичного призначення (на прикладі стомованих пацієнтів)

Багато відомих людей – спортсменів, артистів, громадських діячів тощо – мали або мають стому. Серед тих, хто був свого часу стомованим, можна згадати колишнього президента США Р. Рейгана, колишнього президента Чехії В. Гавела, знаменитого артиста Л. Утьосова. І таких прикладів дуже багато.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, кількість людей, що живуть з кишковою стомою, становить 100–150 осіб на 100 тис. населення.

Наразі в Україні немає єдиного реєстру стомованих пацієнтів, не розроблена єдина програма реабілітації хворих зі стомами. Українські медики також не знають, кількість людей з кишковими стомами. Якщо ж відштовхуватися від даних ВООЗ, можна припустити, що в Україні таких пацієнтів має бути від 50 до 70 тис.

Тим часом, життя зі стомою може бути повноцінним за умови забезпечення людини калоприймачами. І ця проблема на сьогодні – одна з найактуальніших для стомованих пацієнтів у нашій країні, адже сучасні засоби догляду за стомами досить дорогі. На жаль, більшість таких пацієнтів не мають можливості/або не знають, як отримати безкоштовно сучасні засоби догляду за стомами.

Між тим у розвинутих країнах світу людина зі стомою перебуває повністю на державному утриманні. В Англії витрачається на людину 4800 дол. на рік, у США – 2400 дол., у Німеччині – 1500 дол., в Австралії – 1300 дол., в Угорщині та Чехії – по 1000 дол., у Литві – 400 дол. У цих країнах немає обмежень у кількості засобів догляду за стомою, є широкий вибір продукції. Пацієнтом займаються андрологи, сексологи, колопроктології, сімейні лікарі, існує і сама дисципліна Stoma therapy (стома терапія).

На жаль, в Україні відсутня державна адресна допомога хворим зі стомою. Водночас законодавча база в Україні для цього є.

Так, в Україні безкоштовне забезпечення інвалідів засобами реабілітації гарантовано Законом України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (від 21.03.1991р. № 875-ХІІ). Зокрема, цей Закон визначає «основи соціальної захищеності інвалідів в Україні і гарантує їм рівні з усіма іншими громадянами можливості для участі в економічній, політичній і соціальній сферах життя суспільства, створення необхідних умов, які дають можливість інвалідам ефективно реалізувати права та свободи людини і громадянина та вести повноцінний спосіб життя згідно з індивідуальними можливостями, здібностями і інтересами».

Згідно зі ст. 38 Закону «інвалідам і дітям-інвалідам надаються безоплатно або на пільгових умовах на підставі індивідуальної програми реабілітації послуги із соціально-побутового і медичного обслуговування, технічні та інші засоби реабілітації (засоби для пересування, протезні вироби, сурдотехнічні

засоби, мобільні телефони для письмового спілкування тощо), вироби медичного призначення (індивідуальні пристрої, протези очей, зубів, щелеп, окуляри, слухові та голосоутворювальні апарати, ендопротези, сечо- та калоприймачі тощо), а також автомобілі, крісла колісні з електроприводом – за наявності відповідного медичного висновку».

Зазначимо, щоб стомованому пацієнту скористатися правом на безкоштовне забезпечення засобами реабілітації, у першу чергу, необхідно отримати групу інвалідності та індивідуальну програму реабілітації.

Індивідуальна програма реабілітації (ІПР) – це комплекс оптимальних для інваліда реабілітаційних методів, спрямованих на відновлення, компенсацію порушених або втрачених функцій організму. В ІПР вказуються конкретні методи реабілітації, передбачається їх послідовність і терміни виконання. Фахівці МСЕ (Медико-соціальної експертизи) розробляють ІПР на підставі плану реабілітаційних методів, які формуються лікарем лікувально-профілактичного закладу.

Згідно рекомендацій, внесених в ІПР, інвалід має право отримати необхідні технічні предмети реабілітації та послуги.

ІПР діє протягом двох років і при необхідності може коригуватися.

Індивідуальна програма реабілітації є обов'язковою для виконання державними органами і організаціями, незалежно від організаційно-правових форм і форм власності. ІПР має рекомендаційний характер для інваліда, який у свою чергу має право відмовитися від виду, форми й кількості реабілітаційних методів, зазначених у його ІПР.

У свою чергу, забезпечення організації реабілітації регламентовано Постановою КМУ від 08.12.2006 р № 1686 «Про затвердження Державної типової програми реабілітації інвалідів»; Постановою КМУ від 1.01.2007р. № 80 «Про затвердження порядку надання інвалідам та дітям-інвалідам реабілітаційних послуг»; Наказом МОЗ від 08.10.2007р. № 623 «Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда та Порядку їх складання»; Постановою КМУ від 23.05.2007 р. № 757 «Про затвердження Положення про індивідуальну програму реабілітації інваліда»; Постановою КМУ від 05.04.2012 р. № 321 «Про затвердження Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів та інших окремих категорій населення, переліку таких засобів».

Варто відзначити, що наявність індивідуальної програми реабілітації є обов'язковою для того, щоб стомований пацієнт мав право на безкоштовне забезпечення калоприймачами. У цій програмі лікар має зробити позначку, що стомований пацієнт потребує калоприймач.

Згідно з Законом України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» (від 06.10.2005 р. № 2961-IV) індивідуальна програма реабілітації інваліда є обов'язковою для виконання.

Так, згідно з Розділом V «Складові системи реабілітації інвалідів», ст. 23 «Індивідуальна програма реабілітації інваліда», «індивідуальна програма реабілітації інваліда є обов'язковою для виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, реабілітаційними установами, підприємствами, установами, організаціями, в яких працює або перебуває

інвалід, дитина-інвалід, незалежно від їх відомчої підпорядкованості, типу і форми власності».

Положення про індивідуальну програму реабілітації інваліда, порядок її фінансування та реалізації затверджується Кабінетом Міністрів України.

Цей Порядок визначає механізм безоплатного забезпечення інвалідів і дітей-інвалідів технічними та іншими засобами для якнайбільшої компенсації функцій ушкоджених органів, з метою медичної та соціальної реабілітації інваліда або дитини-інваліда з вираженими порушеннями функцій органів та систем.

Згідно з п. 2 Постанови Кабінету Міністрів України щодо «Порядку забезпечення інвалідів і дітей-інвалідів технічними та іншими засобами (від 03.12.2009 р. № 1301), «до технічних засобів, які отримують безпосередньо інваліди, діти-інваліди або їх законні представники в закладах охорони здоров'я для використання в амбулаторних та побутових умовах, належать слухові апарати, сечоприймачі чоловічі та жіночі, високопоглинальні прокладки для жінок, які страждають нетриманням сечі, калоприймачі, підгузники, а також технічні засоби з мовним виводом: глюкометри, термометри та тонометри».

Водночас «для взяття на облік до територіальних органів охорони здоров'я інвалід або законний представник інваліда, дитини-інваліда подає заяву про взяття на облік за формою (z0642-13), що затверджується МОЗ (далі – заява), разом з такими документами:

1) паспортом або свідоцтвом про народження (для осіб віком до 16 років), або довідкою із слідчого ізолятора (для осіб, узятих під варту) чи установи виконання покарань (для засуджених);

2) висновком МСЕК про встановлення інвалідності (для дітей-інвалідів – висновок ЛКК) у разі, коли особа вперше звертається до територіальних органів охорони здоров'я або коли змінюється група і причина інвалідності;

3) індивідуальною програмою реабілітації (для інваліда і дитини-інваліда) або висновком ЛКК щодо забезпечення технічними засобами (для інвалідів, група інвалідності яких встановлена до 1 січня 2007 р. – безстроково або строк дії якої не закінчився);

4) посвідченням про взяття на облік (для бездомних осіб);

5) довідкою про присвоєння ідентифікаційного номера для осіб, які досягли 18-річного віку (за наявності);

6) паспортом з відміткою про наявність права здійснювати платежі без ідентифікаційного номера (особам, які через релігійні переконання відмовилися від присвоєння ідентифікаційного номера);

7) довідкою про реєстрацію місця проживання для дітей-інвалідів віком до 16 років та осіб, паспорти яких не містять відомостей про реєстрацію місця проживання (крім бездомних осіб)» (п.7 Постанови Кабінету Міністрів України щодо «Порядку забезпечення інвалідів і дітей-інвалідів технічними та іншими засобами).

Територіальні органи охорони здоров'я подають щороку до 15 березня до МОЗ звіт про кількість інвалідів і дітей-інвалідів, які перебувають на обліку, та тих, що зняті з обліку, а також інформацію про кількість одержаних територіальними органами охорони здоров'я технічних засобів, їх вартість, кількість виданих технічних засобів, а також про їх залишок на початок та

кінець звітнього періоду.

Зазначимо, що досить часто стомовані пацієнти звертаються усно до поліклініки і так само усно отримують відмову. Тому, ключовим моментом є саме письмове звернення. Бажано до заяви докласти супровідний лист, у якому попросити надати чітку письмову відповідь, у термін, передбачений законом, коли можна отримати калоприймачі.

Відмова медичних закладів та чиновників у забезпеченні стомованих пацієнтів калоприймачами суперечить закону. І пацієнт має повне право відстоювати свої права в суді. І в Україні такий прецедент уже відбувся. Мешканка Київщини після того як їй тричі відмовили у забезпеченні в різних інстанціях Київської області, подала до суду на державу Україна і виграла його. Тепер Департамент охорони здоров'я Київської області має виконати рішення суду і забезпечити стомовану пацієнтку необхідною кількістю кало приймачів.

Також добилися безкоштовного забезпечення калоприймачами громадські організації стомованих пацієнтів на Дніпропетровщині, Львівщині та Черкащині. Це гарний приклад для наслідування для інших областей.

Таким чином, алгоритм отримання калоприймачів за рахунок держави такий:

– після виписки з лікарні, звернутися до поліклініки за місцем реєстрації для підготовки документів на МСЕК;

– документи на МСЕК оформлює лікар фахівець у тій галузі медицини, якій відповідає діагноз, на підставі котрого хворий претендує на встановлення інвалідності;

– МСЕК встановлює груп інвалідності, яка зазначається в довідці до акта огляду МСЕК, а також заповнює та видає індивідуальну програму реабілітації – ППР в якій обов'язково ставиться відмітка, що стомований пацієнт потребує кало приймачі;

– після цього хворий звертається до поліклініки за місцем реєстрації для включення до реєстру стомованих інвалідів, надає копію паспорта, довідки МСЕК, ППР та пише заяву згідно з Наказом МОЗ від 12.02.2013 р. № 109.

Стома – не перешкода для повноцінного життя. Але без активної позиції самих стомованих пацієнтів, без готовності відстоювати свої права – ситуація із забезпеченням калоприймачами, які життєво необхідні для таких людей, ще довго буде залишатися невирішеною (*За матеріалами інтернет-ЗМІ: <http://zako№5.rada.gov.ua/laws/show/875-12>; <http://zako№3.rada.gov.ua/laws/show/2961-15>; http://onco.com.ua/articles/item/stoma_ne_pereshkoda_dlya_povnotsinnogo_jittya_yak_proyshla_shkola_patsientiv_z_kolorektalnogo_raku; <http://zako№5.rada.gov.ua/laws/show/1301-2009-n>; <http://astom.kiev.ua>).*

Т. Бідюк, власкор НЮБ НБУВ

Законодавчі новації щодо ринку вживаних автомобілів

12 квітня 2016 р. Верховна Рада прийняла законопроект 3046-д «Про внесення змін до статті 189 Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку ринку вживаних товарів», який вже підписав Президент.

Метою документа є сприяння розвитку ринку вживаних товарів в Україні, зокрема автомобільного, виведення його з тіні, забезпечення прозорих, конкурентних, а головне прибуткових умов ведення бізнесу офіційними підприємствами автомобільної галузі та забезпечення стабільних додаткових надходжень до Державного бюджету. У пояснювальній записці до проекту закону наголошується на тому, що дане рішення дасть змогу легалізувати доходи і перевести взаємини між покупцями й продавцями в офіційний взаємовигідний формат, що сприятиме наповненню держбюджету.

Автори законопроекту зазначили, що недосконалість податкового законодавства в даній сфері веде до тінізації ринку та пошуку шляхів оптимізації, зокрема через підміну загальноприйнятої у розвинутих країнах світу програми обміну вживаного автомобіля на новий або інший вживаний – «трейд-ін» – різноманітними комісійними схемами, які аж ніяк не сприяють наповненню бюджету. Тому вони передбачають, що через систему «трейд-ін» зросте кількість проданих автомобілів, коли автомобільний салон бере вживаний автомобіль та зараховує його вартість для купівлі нового. Оскільки тепер угода буде більш вигідною для обох сторін.

Реалізація даного законопроекту дасть змогу створити сприятливе ринкове середовище для легального успішного ведення бізнесу з торгівлі вживаними автомобілями офіційними представниками авто бізнесу. Крім того, широке впровадження повноцінної програми «трейд-ін» обов'язково призведе до збільшення обсягів продажу нових автомобілів, підвищить безпеку операцій на автомобільному ринку для споживачів і сформує додаткове джерело нових робочих місць.

Проектом Закону України «Про внесення змін до статті 189 Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку ринку вживаних товарів» передбачається:

- виключення поняття однорідності для цілей ст. 189 Податкового кодексу України;

- запровадження справедливого застосування податку на додану вартість до операцій на ринку вживаних товарів (зокрема вживаних транспортних засобів), що полягає в оподаткуванні маржинального доходу, тобто різниці між ціною продажу та документально підтвердженою ціною придбання вживаного товару;

- розширення кола суб'єктів, що можуть залучатися до операцій купівлі-продажу вживаних товарів із застосуванням спеціального правила визначення бази оподаткування відповідно до абзацу другого п. 189.3 ст. 189 Податкового кодексу України.

Прийняття даного проекту закону України покликаний необхідністю забезпечити прозорість у функціонуванні ринку вживаних товарів, усунення сумнівних та непрозорих схем купівлі/продажу вживаних товарів, а також узгодити закони у сфері оподаткування операцій з уживаними товарами з нормами ЄС. Тому суперечливість оподаткування у сфері торгівлі вживаними товарами в Україні гальмує цивілізований розвиток низки важливих для економіки країни товарів, зокрема транспортних засобів, а це вважається вагомим статтею формування податкових надходжень Державного бюджету України.

«Сьогодні автомобільний ринок України переживає надскладні часи. За результатами першого кварталу 2015 року продажі нових легкових і легких комерційних автомобілів скоротилися на 76,22 % у порівнянні з 2014 роком, який, у свою чергу, відзначився спадом обсягів продажу на рівні 54,06 %. Все це веде до різкого зниження прибутків підприємств автомобільної галузі (зокрема автодилерів та імпортерів), скорочення робочих місць, закриття підприємств і відповідного зменшення бюджетних надходжень. У той же час, на фоні спаду продажів нових автомобілів, набирає обертів ринок автомобілів з пробігом (вживаних автомобілів), особливо внутрішні перепродажі автомобілів, що раніше були придбані як нові у офіційних дилерів на території України. Так загальні абсолютні обсяги внутрішніх перепродажів легкових та легких комерційних автомобілів з пробігом у першому кварталі 2015 р. зросли на 35,37% у порівнянні з аналогічним періодом 2014 р., а частка таких автомобілів на загальному ринку у першому кварталі 2015 р. склала 92,13% (за даними інформаційно-аналітичної групи «Autoconsulting»). Для порівняння, у 2014 році цей показник становив 74,55%, а у 2013 – 66,67%. За результатами 2014 р. реалізація на ринку вживаних автомобілів України склала близько 325 000 од.», – зазначається у фінансово-економічному обґрунтуванні законопроекту.

Усе вищезазначене говорить про неабиякий потенціал подальшого розвитку ринку вживаних автомобілів і реальні можливості для реанімації автомобільного бізнесу, а також значні додаткові надходження до бюджету у вигляді податків, проте виключно за умови, що норми законодавства в галузі регулювання і оподаткування комерційних операцій на ринку вживаних автомобілів відповідатимуть європейській і міжнародній практиці.

Один з авторів документа Р. Горват під час його представлення в парламенті зазначив, що «якщо сьогодні дилер-платник ПДВ бере машину у неплатника-фізособи і потім знову продає її неплатнику, то держава вимагає довести однорідність: машина повинна бути одного року випуску і однієї моделі, ти зобов'язаний сплатити ПДВ з усієї суми. Тобто держава один раз вже ПДВ отримала, коли людина купувала машину і претендує повторно. Законопроектом пропонується стягувати (ПДВ. – Ред.) тільки з маржі».

С приводу прийняття документа сьогодні є багато думок, зокрема генеральний директор Всеукраїнської асоціації автомобільних імпортерів і дилерів О. Назаренко вважає, що законопроект дасть можливість не тільки продавати/купувати своє авто в Інтернеті або на базарі, а й купити авто з упевненістю, що воно не проблемне і не в угоні або заставі, також можна обміняти його на нове або більш «свіже» з доплатою. На думку експертів Всеукраїнської асоціації автомобільних імпортерів і дилерів (ВААІД), ринок автомобілів, які були вже використані, має великий потенціал і реальні можливості для реанімації автомобільного бізнесу в країні, а це, у свою чергу, простимулює додаткові податкові надходження до держбюджету. Тому такий розвиток подій стане можливим лише за умови, якщо норми законодавства в галузі регулювання й оподаткування комерційних операцій на ринку старих авто відповідатимуть європейській і міжнародній практиці.

Іншу думку висловила Я. Міненко, генеральний директор «Renault Україна», вона вважає, що цей закон значно обрізає можливості для офіційних

продавців нових автомобілів, а це спричинить негативні наслідки для автомобільного бізнесу і ринку нових авто загалом. Я. Міненко наголосила, що таку ініціативу вони не підтримують, оскільки вважають її популістською, тому тепер постане питання, як держава збирається контролювати потік старих автомобілів і оцінюють падіння ринку нових авто на 20 %.

Власник компанії «Єврокар» (випускає автомобілі Skoda) О. Боярин наголошує, що це негативно позначиться на авторинку. Він вважає, що це є звичайний популізм, який немає нічого спільного з вирішенням питань, заявлених у документі. Це не є спробою відкриття ринку для торгівлі автомобілями, це є спроба перетворити ринок на звалище вживаних машин. Також зауважує, що будь-яка машина, вироблена у Європі й вивезена через якийсь час, скажімо, в Україну, нехай навіть їй не більше трьох років з моменту випуску, назад повернутися не може, тобто сама Європа робить все можливе, для того щоб на її ринок не імпортувалися її ж старі автомобілі.

Іншої думки голова правління групи підприємств «Віннер» в Україні, гендиректор «Вінер Імпорте Україна», П. Родняк вважає, що законопроект на авторинок істотно не вплине. Він говорить, відповідно до закону, одній фізичній і юридичній особі можна реєструвати не більше одного автомобіля на рік за пільговими акцизними ставками. Також зауважує, що в українських покупців з'явиться більше можливостей, оскільки можна ввозити автомобілі, не старші шести років. Ще наголошує, що можливо ринок нових автомобілів впаде в короткостроковій перспективі на 15–20 %, але в середньостроковій і довгостроковій перспективі він відновиться. Тому частково це буде тиснути на дилерів, але він не думає, що це призведе до великих проблем на ринку.

Член наглядової ради «ВіДі Груп» А. Ткаченко вважає, що цей закон завдає удар по автобізнесу. Він наголошує, що через приплив б/в машин ціни на внутрішні перепродажі таких авто, скоріше за все, просядуть на 20–40 % залежно від типу транспортного засобу, що теж негативно позначиться на бажанні автовласників міняти автомобіль на більш «свіжий». Також, на його думку, ініціатори законопроекту мали на меті допомогти українцям купувати дешеві автомобілі, але ніхто не подумав, що в дилерському автобізнесі працює понад 100 тис. людей, частина з яких можуть втратити роботу через падіння попиту на нові авто.

Отже, думки експертів щодо прийнятих змін розходяться, проте, можна сподіватися що принаймні це створить умови для нормального повноцінного функціонування загальноприйнятої у розвинутих країнах Європи і світу програми «трейд-ін» на базі офіційних дилерських підприємств, що стане ще одним кроком до пришвидшення інтегрування України у Європейську економічну систему (За матеріалами: <http://ipress.ua>; <http://www.newsru.ua>; <http://zaxid.net>; <http://www.pravda.com.ua>; <http://news.finance.ua>; <http://hromadske.ua>; <http://forbes.net.ua>; <http://www.fenixslovo.com>).

ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТА ПРОГНОЗИ

*Підготовлено компанією
«СФІМОВ ТА ПАРТНЕРИ адвокати · аудитори · податкові консультанти»*

Головні зміни

Постанова Правління НБУ від 07.06.2016 р. № 342

Національний банк **пом'якшив валютні обмеження**, зокрема, знизивши норму обов'язкового продажу валютної виручки із 75 % до 65 %.

Податки і збори

Податок на додану вартість

Лист ДФСУ від 27.05.2016 р. № 11679/6/99-95-42-01-15

ДФСУ відзначила, що у випадку викрадення основних засобів **податкові зобов'язання необхідно нараховувати** не у зв'язку із самим фактом викрадення, а тому що такі викрадені основні засоби не можна буде використати у господарській діяльності.

Лист ДФСУ від 26.05.2016 р. № 11491/6/99-95-42-01-15

Сільгоспвиробники, у яких **урожай** був знищений, повинні **нараховувати собі податкові зобов'язання з ПДВ** у розмірі податкового кредиту, щ обув сформований при придбанні товарів/послуг, які використовувались для вирощування посіви (насаджень).

Лист ГУ ДФС у Вінницькій обл. від 24.05.2016 р. № 928/10/02-32-12-03

ГУ ДФС у Вінницькій області вважає, що у випадку, коли за договором **гарантійний платіж виконує функцію** засобу забезпечення виконання зобов'язань і підлягає поверненню покупцю після виплати основної суми договору, то сума **гарантійного платежу не обкладається ПДВ**.

Податок на прибуток

Лист ДФСУ від 16.05.2016 р. № 10576/6/99-99-15-02-02-15

Податківці у своєму листі відзначили, що податкове зобов'язання **правонаступника** не зменшується на суму неврахованих дивідендних авансів платника податку, який **припиняється** в процесі реорганізації шляхом **приєднання**.

Лист ДФСУ від 06.05.2016 р. № 10168/6/99-99-15-02-02-15

Податківці у черговий раз звернули увагу на те, що в **податковому** обліку, на відміну від бухгалтерського, до **необоротної малоцінки** відносяться активи **вартістю не більше 6000 грн (до 01.09.2015 р. – 2500 грн) і строком корисного використання не більше одного року**.

Лист ГУ ДФС у Вінницькій обл. від 06.05.2016 р. № 839/10/02-32-12-03

Якщо засновник при його **виході** зі складу учасників отримує від емітента корпоративних прав – юрособи-єдиноподатника **майно** (ОЗ, товари) **замість** грошових коштів, які такий засновник вніс до СК, то така операція для єдиноподатника **прирівнюється** до продажу.

Державне регулювання

Перевірки. Контроль. Штрафи. Податковий борг

Лист ДФСУ від 27.05.2016 р. № 11655/6/99-99-15-02- 02-15

У ДФСУ «дійшли» висновку про те, що платника податку, який суму витрат вирішив підтверджувати за правилами **звичайних цін** відповідно до ст. 39 ПКУ, але без подання звіту про контрольовані операції, мають право перевіряти за **правилом «витягнутої руки»**.

Лист ДФСУ від 27.05.2016 р. № 11679/6/99-95-42-01-15

На думку ДФСУ, **викрадені** основні засоби, при придбанні яких був сформований податковий кредит, вважаються **реалізованими** за їх балансовою (залишковою) вартістю.

Ліцензії, патенти, дозволи

Наказ Мініюсту від 06.05.2016 № 1327/5

Мін'юст вніс **зміни до форм** заяв у сфері держреєстрації юридичних осіб, фізичних осіб- підприємців та громадських формувань та затвердив форму заяви щодо реєстрації відокремленого підрозділу юридичної особи.

Проект Закону України від 20.04.2016 р. № 4484

Прийнято Закон про **спрощену реєстрацію** лікарських засобів, які виготовляються і використовуються в США, Швейцарії, Японії, Австралії, Канаді та ЄС. Також для всіх лікарських засобів, які реєструються в Україні, **скорочено строк розгляду** їх реєстрації до 10 робочих днів.

Фінансовий моніторинг

Наказ Мініфіну від 05.05.2016 р. № 475

Мініфін **оновив Порядок** доведення до відома СПФМ переліку осіб, пов'язаних із здійсненням терористичної діяльності або щодо яких застосовано міжнародні санкції.

Галузі і сфери діяльності

Транспортні та експедиторські послуги

Лист ДФСУ від 31.05.2015 р. № 11818/6/99-99-15-02- 02-15

Якщо **відшкодування витрат на фрахтування** здійснюється не безпосередньо фрахтувальнику – нерезиденту, а експедитору (як агенту), то таке відшкодування є **доходом нерезидента**, що оподатковується **за ставкою 15 %** під час подальшого перерахування експедитором коштів нерезиденту.

Лист ДФСУ від 03.06.2016 р. № 12331/6/99-99-15-03- 03-15

Якщо замовник та підрядник домовились про [виконання робіт технікою підрядника](#), і при цьому **заправка** такої техніки здійснюється **пальним**, що належить **замовнику**, таке заправлення техніки пальним слід класифікувати як **операцію з реалізації пального**.

Фінансові послуги

Постанова НБУ від 07.06.2016 р. № 339

НБУ лібералізовано вимоги до валютних операцій з [оплати](#) робіт, **послуг**, прав інтелектуальної власності **нерезидентів**.

Постанова НБУ від 07.06.2016 р. № 341

НБУ спростив порядок проведення валютно-обмінних операцій. Серед іншого: дозволено [змінювати курси](#) купівлі та продажу іновалюти **протягом** операційного дня; використовувати **власний комерційний курс** при здійсненні готівкових операцій конвертації та ін.

Лист НБУ від 27.05.2016 р. № 18-0005/45234

При відкритті рахунків клієнтам, чиє місце проживання або місцезнаходження зареєстровано за адресою, за якою прийнято рішення про [перейменування](#) банки повинні додавати відповідні рішення ВРУ або органів місцевого самоврядування.

Проект Закону України від 30.04.2016 р. № 2763

31.05.2016 р. прийнято закон про скасування [державної реєстрації інвестицій](#) та запровадження подачі статистичної звітності про вже здійснені іноземні інвестиції.

Рішення НКЦПФР від 12.04.2016 р. № 411

03.06.2016 р. набрала чинності спрощена процедура [анулювання випусків](#) акцій. НКЦПФР зможе скасовувати реєстрацію випуску акцій АТ на основі підтвердження з Єдиного державного реєстру відомостей про припинення такого товариства шляхом його ліквідації.

Об'єкти правовідносин

Земля

Постанова КМУ від 27.05.2016 р. № 418-р

Уряд визначився з планом пріоритетних дій на 2016 р. Щодо проведення земельної реформи такими діями, зокрема, є: [оптимізація](#) кількості **розпорядників** землею, **передача повноважень місцевим радам**, запровадження механізмів контролю за використанням землі.

Рішення Київради від 26.05.2016 р. № 348/348

У м. Києві для громадських організацій інвалідів, приватних творчих організацій, санаторно-курортних та оздоровчих закладів, обслуговування

автодромів ставка земельного податку встановлена в розмірі 1 % від нормативно-грошової оцінки ділянки.

Лист ГУ ДФС у м. Києві від 20.05.2016 р. № 11277/10/26-15-12-04-18

Юридична особа - платник єдиного податку третьої групи у разі продажу земельної ділянки як окремого об'єкта власності включає до складу доходів усі кошти, отримані від продажу такої земельної ділянки, у звітному періоді (кварталі) їх отримання.

Постанова ВСУ від 18.05.2016 р. у справі № 6-325цс16

Унаслідок зміни розміру нормативної грошової оцінки земельної ділянки змінився й розмір орендної плати за користування земельною ділянкою. Відтак суд в такому випадку вправі внести зміни до договору оренди земельної ділянки щодо розміру орендної плати.

Запитання – відповідь, розміщені на ЗІР в категорії 103.02

З метою оподаткування вартості земельної ділянки як об'єкта подарунка (спадщини) застосовується оціночна вартість, яка визначається за допомогою експертної грошової оцінки земельної ділянки.

Нерухомість

Лист ДФСУ від 23.05.2016 р. № 5292/К/99-99-15-02-02-14

Якщо підприємство обирає оцінку інвестиційної нерухомості за справедливою вартістю, то об'єкт інвестиційної нерухомості не підлягає амортизації згідно з П(С)БО 7, і платник податку не коригує фінансовий результат до оподаткування згідно із ст. 138 ПКУ.

Лист ДФСУ від 13.05.2016 р. № 10490/6/99-99-15-02-02-15

Платник податку на прибуток має право врахувати у зменшення податку на прибуток, що підлягає сплаті до бюджету за результатами звітного періоду, суму податку на нерухоме майно, нарахованого та сплаченого за такий звітний період.

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА ¹

Блог на сайті: From-ua.com

Про автора: І. Хохич, голова Співки «Люди справи»

Чотири «вершини» Комунального Апокаліпсису

Розпочнеться вона, скоріше за все, в сфері ЖКГ, а закінчиться в найкращому випадку після позачергових виборів до парламенту. За руйнівними наслідками для економіки та суспільства зазначену кризу можна вважати

¹ Збережено стиль і граматику оригіналу

українським Комунальним Апокаліпсисом. А як кожен апокаліпсис, він має власних «вершників»...

Ім'я першого «вершника» – ТАРИФИ. За рецептами МВФ, попередній уряд почав скорочувати дефіцит бюджету НАК «Нафтогаз України». Серед усіх можливих способів вирішили скористатися найпростішим, тим, який дає швидкий гарантований результат. Отже гроші на скорочення дефіциту НАКу взяли просто з кишень українців за рахунок астрономічного зростання тарифів.

Отримали два важливих результати. Перший – МВФ дав таки Україні перший транш кредиту, другий – 1/3 населення за підсумками 2015 року опинилася за межею бідності, а реальні доходи населення скоротилися на 20%. Окрилений першим «успіхом», уряд продовжив впровадження реформ заради кредитів. Проте, вже в першій половині 2016 року з'явилися наслідки «лікування» громадян захмарними тарифами.

Ім'я другого «вершника» – НЕПЛАТЕЖІ. Державна служба статистики нібито не почувши переможних реляцій нового уряду про те, реформи от-от відбудуться, оприлюднив дані щодо заборгованості населення із оплати житлово-комунальних послуг. Виявилося, що сума заборгованості у квітні 2016 р., порівняно з березнем 2016 р., збільшилася в 3,1 (!) рази і становила на кінець квітня поточного року 13,4 млрд. грн (!). Причому, виявилося, що більше всього українці заборгували за опалення та гарячу воду - 6,3 млрд. грн, або 47% від загального комунального боргу.

За прогнозами Мінрегіонбуду, внаслідок нещодавнього зростання ціни на газ для населення (в 2,5 рази) та зростання тарифів на опалення та гарячу воду (майже в 2 рази) та холодну воду (на 5-50% в залежності від регіону), восени загальна заборгованість населення може зрости як мінімум на 30%, тобто до 17,4 млрд. грн. Якщо припустити, що профільне Міністерство як завжди занизило негативний прогноз, реальна заборгованість на кінець осені 2016 року може становити близько 20 млрд. грн.

Що означає така заборгованість? Перше – початок масштабної кризи неплатежів аля «привіт з 90-х» та параліч господарської діяльності підприємств, друге – кінець найважливішої реформи галузі ЖКГ - реформі енергоефективності, третє – кінець реформі ОСМД, яка в умовах таких боргів просто не матиме сенсу.

Ім'я третього «вершника» – СУБСИДІЇ. У класика звіри гасили пожежу «пирогоми і млинцями і сушеними грибами...». Наш уряд намагається тушити наслідки космічного підвищення житлово-комунальних тарифів – субсидіями. Проте, як і всяке необдумане рішення, субсидії дали лише короткостроковий ефект, згодом перетворившись на джерело державного фінансування неефективно працюючих монополістів. Навіщо, скажіть, їм оптимізувати власні витрати та проводити модернізацію обладнання, якщо уряд за просто так тільки до кінця 2016 року надав на субсидії близько 40 млрд. грн. Якщо виправдається прогноз Мінрегіону, і до кінця 2016 року внаслідок підвищення тарифів 50-60% населення буде вимушено скористатися субсидіями, потреба в її фінансуванні за рахунок коштів державного бюджету може зрости до 60 млрд. грн на рік.

Отже, уряд, пройшовши за два роки шлях по колу, повернеться на початок. Ті ж самі шістдесят мільярдів, але вже не в якості дефіциту НАКу, а як потреба

у фінансування субсидій для населення. Але суть незмінна - ці гроші необхідно взяти з державного бюджету, і їхня сума впливатиме на його підсумковий дефіциту, який у свою чергу, впливатиме на перспективи надання Україні чергового траншу МВФ. Як на мене, це приклад геніальної арифметики від економістів Фонду у виконанні наших місцевих горе- реформаторів.

Ім'я четвертого «вершника» – БІДНІСТЬ. Таким чином, маючи благі наміри щодо врятування України від суверенного дефолту та економічної кризи, уряд може у підсумку досягти історичного результату, коли кожен другий українець, отримувач субсидій, буде за міжнародною класифікацією вважатиметься бідним.

А що врешті решт відбувається з бідними країнами? Перше – вони втрачають будь який економічний суверенітет. В нашому випадку це означає, що найбільш привабливі державні підприємства та земля будуть продані за безцінь транс-національним корпораціям. Друге – ми остаточно втратимо надію на інтеграцію в ЄС: кому потрібна країна-кандидат, половина населення якої бідні. Третє – Україна може наблизитися до чергового піку соціальних потрясінь, які, в свою чергу призведуть до нової хвилі економічної кризи та обнуління інвестиційних рейтингів країни.

Все це – лише один з сценаріїв комунального апокаліпсису, який може розпочатися в Україні вже з жовтня 2016 року. Не хочеться, щоб так було. Але і жити так далі теж не хочеться. Не можна більше рухатися у прірву, називаючи це реформами. Не можна приносити в жертву добробут та майбутнє українців, називаючи це тимчасовими випробовуваннями. Ще можна спробувати уникнути нової кризи, вогонь якої вже тліє в нетрях комунальних неплатежів. Але для цього необхідно знайти та поєднати два самих дефіцитних в країні ресурси – мозок і політичну волю.

Для початку було би непогано запровадити тимчасовий мораторій на підвищення тарифів до кінця 2017 року. А за цей час розібратися із тим, яким чином формують тарифи монополісти та збільшити фінансування програм енергоефективності, на які сьогодні в держбюджеті передбачено всього 790 млн. грн (в 50 разів менше фінансування субсидій).

Але хто ж буде займатися всім цим в період відпусток... (<http://from-ua.com/mneniya/380564-chotiri-vershniki-komunalnogo-apokalipsisu.html>). – 2016. – 22.06).

Блог на сайті: LB.ua

Про автора: Роман Семенуха, депутат Верховної Ради України

Впровадження шкільного самоврядування як вагома частина децентралізації. Європейські практики

Очевидно, що в основі національної конкурентоздатності лежить система національної освіти, зокрема державна загальнодоступна шкільна освіта. В той же час ця система – найбільш велика національна організація, яка максимально використовує стандартизацію процесів навчання та управління. Але що робити з тим, що сучасна модель керівництва школою перестає задовольняти потреби своїх споживачів – учнів та їх батьків? На мій погляд, треба змінити підходи к

управлінню навчальними та адміністративними процесами, при цьому зберігаючи високу якість освіти, якою ми завжди пишалися.

В основі управління школою на сьогоднішній час, як і раніше лежить адміністративно-командний підхід. Природна передісторія такого підходу зрозуміла: протягом десятиріч сфера освіти нашої країни становила закриту систему, вплив громадськості на яку майже не допускалося. Винятками з цього правила була невелика кількість шкіл, у яких елементи громадського управління ініціативно були введені в систему шкільного управління, як правило за рахунок доброї волі прогресивних директорів.

Адміністративний підхід підтримується владними повноваженнями відділів освіти райдержадміністрацій, до повноважень яких відноситься розподіл коштів освітньої субвенції між навчальними закладами. Фактично той, хто розподіляє державні кошти, той і має вирішальний вплив на формування складу педагогічного колективу шкіл та стратегічного напрямку розвитку установи. Таким чином, усі реально значимі параметри, які визначають життя та діяльність школи (зміст освіти, система оцінювання, організація освіти, економіка школи, кадровий склад) зараз керуються на рівні державного управління.

Але якщо ми подивимося на цифри, то зможемо поставити від сумнів те, чи мають державні органи виключне право на прийняття владних рішень лише на підставі фінансових показників. У бюджеті на 2016 рік освітня субвенція на всі заклади освіти м.Харкова склала 880,2 млн. грн. Проте за незалежними експертними оцінками фінансування лише закладів середньої школи за рахунків батьківських внесків у 2015р. перевищувано 500 млн.грн. То чи не повинні особи, які фактично фінансують середню школу на паритетних умовах, бути так само долученні до фактичного управління, прийняття управлінських рішень? На мій погляд, відповідь очевидна.

Збереження існуючої, по суті, радянської управлінської парадигми керівництва школою призводить до явних негативних наслідків. Поточну ситуації можна охарактеризувати, як «громадянську безправність» людей у школах. Така ситуація все більше усвідомлюється у широких колах, набираючи форми або відверто апатичного, або навпаки, агресивного відношення частини населення до школи.

Для вирішення питання залучення батьків до прийняття рішень управління школою вже існує різноманітний іноземний досвід. Безумовно, батьків залучають в основному до участі в адміністративних заходах, залишаючи освітній процес професіоналам. Однак участь батьків у роботі шкіл набирає у кожній країні нові форми. І головна задача такої участі – зруйнувати стереотипи монопольного підходу держави до середньої освіти. Загальновідомо, що для монополії є характерним невисокий рівень інтересу до побажань споживачів. Давайте чесно відповімо на питання – хто і коли в нашій системі середньої освіти запитував батьків про їх оцінку рівня педагогічного складу школи, про пріоритетні дисципліни, які б їх діти бажали би вивчати поглиблено? Хто враховував їх потреби? Проте коригування напрямку розвитку школи за рахунок такого інструменту, як рішення Шкільних рад, які запроваджені у багатьох країнах світу – це дієвий механізм врахування конкретних інтересів

учнів та їх родин.

Світовий досвід участі батьків у шкільному управлінні можна поділити на три чіткі категорії із принципово різним ступенем повноважень:

- органи з дорадчою функцією (які допомагають керівництву школи). Вони можуть вносити пропозиції, виказувати власну думку (так працюють Шкільні ради у Бельгії, Голландії та Норвегії). Можна стверджувати, що в Україні розвиток шкільного самоврядування є близьким до цього рівня участі у житті школи. В нас існують батьківські комітети, батьківські трійки, які виконують певну адміністративну функцію та можуть транслювати побажання та ініціативи усієї учнівської та батьківської громади. Але на жаль така форма самоврядування є низко ефективною: керівництво школи до батьків, як правило не прислуховується.

- органи з певними повноваженнями в прийнятті рішень, які разом із керівником школи відповідають за поточну роботу шкіл, приймають програму школи. Так, наприклад, в Італії батьківські Ради вирішують фінансові питання, питання організації та планування шкільного життя. В Данії Шкільна конференція відповідає за порядок роботи школи. Окрім цього задача Шкільної конференції – розробка програми школи та її подання на затвердження муніципальній раді. В Іспанії Consejo eskolar del centro інспектує та керує шкільним життям. Він забезпечує участь усієї шкільної громади в виборі керівника школи. В Португалії такий же батьківський орган вибирає та затверджує керівника школи. Я звертаю Вашу увагу, що мова йде про саме державні заклади освіти. Але керівник такого закладу призначається громадою, яка довіряє такій людині керувати процесом освіти власних дітей, а не державними урядовцями. На мій погляд це справжній крок до самоврядування. Ми часто забуваємо про те, що державні кошти це по суті кошти кожного із нас, сплачені у вигляді податків. Саме цьому витрачання цих коштів за рішенням громади (у тому рахунку на виплати зарплат бюджетників) є природним елементом громадського суспільства, механізмом його впровадження.

- органи з повноваженнями шкільного управління – третя, найбільш довершена форма реалізації шкільного самоврядування. Так, в Ірландії Шкільні керуючі ради (Boards of management) діють у якості органа-посередника між школою та міністерством освіти. Вони відповідають за керівництво школою, особливо за приймання на роботу вчителів та інших співробітників. По суті, за такої форми врядування, відсутня посада директора, керівництво здійснюється колегіально.

Таким чином я знову хочу повернути вас до питання розширення повноважень громадськості в управлінні школою. У цьому зараз складається основна концепція реформування системи середньої освіти в Україні. Школа повинна перебудувати власні управлінські процеси під потреби своїх споживачів. Безумовно, така ініціатива буде потребувати змін на законодавчому рівні, бо чинне законодавство підтримує лише існуючу структуру та не допускає до будь якого управління державною установою громадські об'єднання. Але світова практика говорить про те, що перехід до такого управління є єдиним вірним вектором розвитку закладів середньої освіти, який значно підвищує їх ефективність

Блог на сайті: LB.ua

Про автора: Володимир Прокопів, заступник міського голови - секретар Київради

Оформити землю під ОСББ буде коштувати більше 50 тисяч гривень

У час активного проведення реформи житлово-комунального господарства передача землі у власність ОСББ — одне із найактуальніших питань. Але, на жаль, цій проблематиці приділяють мало уваги.

У зв'язку з прийняттям закону «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» минулого року, до статті 42 Земельного кодексу України внесли певні зміни. Новий закон встановив, що жителі мають право оформити землю безоплатно у власність або у постійне користування у порядку, встановленому Кабміном. Щоправда, уряд не квапиться з його прийняттям.

Найцікавішим моментом у цьому процесі є поняття «прибудинкова територія», тобто шматок землі, який мешканці можуть оформити у власність, або у постійне користування. Закон визначає прибудинкову територію, як територію навколо багатоквартирного будинку, визначену на підставі містобудівної та земельпорядної документації, у межах земельної ділянки, на якій розташований сам будинок і належні до нього будівлі.

Звичайно ж, київські прибудинкові території різні за розміром та конфігурацією. І тому виникає цілком логічне питання: як визначити, яка земля належить саме вашому ОСББ? Треба звернутися до спеціалістів з ліцензованої проектно-землевпорядної організації, які проведуть необхідні розрахунки та допоможуть визначити «вашу» територію.

Виходячи з Земельного кодексу, Київрада ухвалила порядок передачі землі в місті. І зараз ми працюємо над тим, щоб процедуру можна було максимально спростити. А після того, як Кабмін ухвалить порядок передачі землі ОСББ, Київрада відразу імплементує його у дане рішення.

Тобто для початку, після створення вами ОСББ, необхідно звернутися до нас. Механіка взаємовідносин заявників з Київрадою дуже проста: ви подаєте клопотання про надання дозволу на розробку документації з землеустрою, заяву розглядає Департамент земельних ресурсів та готує документи для засідання Комісії з питань містобудування, архітектури та землекористування, яка їх розглядає, а остаточне рішення приймає Київрада. Ви отримуєте дозвіл на оформлення технічної документації, якщо землю раніше вже було оформлено, чи на проект відведення, якщо земля оформлена первинно. Коштує це більше 50 тисяч гривень.

Відсутність процедури передачі землі ОСББ від Кабміну поки гальмує саму передачу на підставі розробленого проекту, але не перший етап: Київрада видає дозволи, тому можна та треба подавати заяви.

Клопотання розглядає комісія та наші юристи. Поширеною проблемою на

цьому етапі є протокол загальних зборів, тобто згода 100% співвласників на отримання землі. Оскільки всі власники квартир мають рівне право на оформлення, і всі мають дати на це згоду.

Але все це лише початок, перший невеликий крок. На стадії клопотання його підтримує комісія. А саму процедуру передачі цих земельних ділянок вже повинен встановити Кабмін. На розгляд у комісію та у Департамент земельних ресурсів в місяць надходить десь біля 10 заявок на землю від новостворених ОСББ та від житлово-будівельних кооперативів.

Позитивним моментом також є зміни до законодавчих актів щодо земельних ділянок багатоквартирних будинків. Верховній Раді необхідно ухвалити їх якнайшвидше. Адже це створить передумови для передачі у власність земельних ділянок співвласникам багатоквартирних будинків. Цей законопроект виправить «помилки» чинного законодавства. Зокрема, це стосується процедури прийняття рішення всіма співмешканцями: це досить складно відбувається, коли людей багато. Тим більше, що маємо низьку культуру прийняття спільних рішень взагалі. І друге: власники квартир часто змінюються, при тому, що співвласником ділянки може залишитися попередній власник - тобто витрачається значна кількість часу та грошей на переоформлення цієї власності.

Зараз ми робимо все можливе для того, щоб ситуація не стояла на місці. Але, на жаль, змушені чекати на затверджений порядок від Кабміну, тому що його розробка не в сфері компетенції місцевої влади. Але всі, хто бажає самостійно та ефективно управляти власним будинком можуть сміливо подавати документи та розраховувати на нашу підтримку (http://blogs.lb.ua/volodymyr_prokopiv/336732_oformiti_zemlyu_pid_osbb_bude.html). – 2016. – 02.06).

Блог на сайті: LB.ua

Про автора: Олег Шинкаренко, журналіст Української гельсінської спілки з прав людини

Судова реформа може поставити Україну на коліна

Зміни Конституції в частині правосуддя можуть призвести до катастрофічних наслідків. Саме так вважають екс-суддя КСУ Віктор Шишкін та виконавчий директор Української Гельсінської спілки Аркадій Бущенко.

Легендарний український політик і один з авторів нашої Конституції Віктор Шишкін настільки засмутився змінами, які нещодавно внесли до неї депутати, що назвав день, у який це сталося “чорним четвергом”. Головна претензія екс-судді чисто формального характеру. Він вважає, що під час військового стану зміни до Конституції вносити не можна. Хоча військовий стан в Україні і не проголошений, Віктор Шишкін упевнений, що наслідки “замаху на Конституцію” все одно будуть.

“Якщо Конституція змінена, то військового стану немає, а якщо немає військового стану, то ми даємо карт бланш Путіну стверджувати, що він - не

агресор, - каже політик.

Аргументація вкрай дивна, адже військового стану в Україні дійсно немає, але Віктор Шишкін каже, що фактично він є, адже ми маємо окуповані ворогом території, а в країні періодично відбувається мобілізація, яка без проголошення військового стану є незаконною. “Умовами військового стану вважаються такі, коли війська сусідньої держави вступають на нашу територію та лунає перший постріл, - каже Віктор Шишкін. - Ми маємо закон про окуповані території, в якому написано, що вони з'явилися внаслідок агресії Російської Федерації. Хіба це не умови військового стану?”

Екс-суддя КСУ вважає схвалення світової спільноти виконаними змінами до Конституції проявом “низького професіоналізму та подвійних стандартів”.

На відміну від Віктора Шишкіна, претензії правозахисника Аркадія Бущенко стосуються не форми, а суті реформи: на його думку, вона внесла дисбаланс поміж правосуддям та правами людини. Крім того, деякі зміни вимагають розробки та прийняття законів, що дозволяли би цим змінам працювати. Проблема в тому, що закони можуть прийняти будь-які, навіть такі, що встановлять тоталітарний режим. “Парламент прийняв порожню оболонку, а її зміст залишено на розгляд депутатів майбутніх скликань, - каже Аркадій Бущенко. - суттєвих змін на краще я не бачу”.

Правозахисник назвав також декілька негативних наслідків реформи Конституції. Зокрема, депутати так і не прибрали із Основного Закону згадку про Прокуратуру. “Це орган виконавчої влади, частина уряду, і згадка про нього у Конституції надає йому певного “сакрального” недоторканного статусу, саме тому реформувати Прокуратуру буде дуже важко, - каже Аркадій Бущенко. - Крім того, не варто було згадувати Прокуратуру в розділі, який стосується правосуддя, бо вона не є його частиною. Я вважаю, що Прокуратура обов'язково буде спекулювати на цьому факті, з'явиться багато чиновників та вчених, які проголосять Прокуратуру частиною судової влади”.

Другою величезною проблемою представник УГСПЛ вважає монополію адвокатури. Справа в тому, що до цієї реформи представляти сторону захисту в суді могла будь-яка людина, навіть родич обвинуваченого, а тепер право на це має тільки юрист із посвідченням адвоката. “Держава позбавила сама себе можливості регулювати правову допомогу, бо обов'язок надати захист залишився на державі, а право її надавати передано приватній корпорації”, - каже Аркадій Бущенко. Справа в тому, що єдиним органом адвокатського самоврядування в Україні є Національна Асоціація Адвокатів України (НААУ). Це недержавне об'єднання, яке може самостійно вирішувати, чи має та чи інша особа працювати адвокатом: нещодавно воно позбавило адвокатського свідоцтва за критичні висловлювання навіть директора Координаційного центру з надання правової допомоги Андрія Вишневецького.

Крім того, керівництво НААУ може самостійно встановлювати будь-які тарифи на послуги адвокатів. “Вже завтра ми можемо спостерігати картину, коли адвокатура поставить державу на коліна, - каже Аркадій Бущенко, - наприклад, вона може прийняти постанову, яка забороняє адвокату працювати за гонорар менше, ніж 1000 гривень на годину”. Всі ці кошти, звісно, доведеться компенсувати з державного бюджету, а для цього доведеться збільшити бюджет

системи безоплатної правової допомоги у сотні разів, або ж у відповідну кількість разів скоротити обсяг надання такої допомоги. Аркадій Бущенко називає таке становище “очевидною приватизацією державних функцій”. На думку правозахисника, в результаті такої зміни до Конституції купа юристів залишилися без хліба, бо процедура отримання адвокатського свідоцтва складна і тривала, а без нього працювати тепер не можна.

Наступним суттєвим недоліком реформи Віктор Шишкін та Аркадій Бущенко вважають непрозорість процедури призначення та звільнення суддів, яке здійснюється Вищою Радою Юстиції, а в майбутньому - Вищою Радою Правосуддя. В обох цих Радах не передбачена участь представників громадських організацій, натомість у першій є міністр юстиції та генпрокурор. Це може призвести до корпоративності у судовій гілці влади, коли судді будуть покривати порушників та звільняти тих, хто є невігідним за їхні погляди.

Всі перераховані загрози, звісно, поки що гіпотетичні, але ми не застраховані від їхнього втілення вже самим найближчим часом. Хотілося би, щоб більшість з них не справдилася(http://blogs.lb.ua/oleg_shynkarenko/336865_sudova_reforma_mozhe_postaviti.html). – 2016. – 03.06).

Блог на сайті: LB.ua

Про автора: Сергій Алексєєв, юрист, народний депутат України, заступник голови Комітету Верховної Ради з питань правової політики та правосуддя

Готова ли Украина отложить судебную реформу?

Изучая судебные системы разных государств, как в той или иной стране построена система правосудия, пришел к выводу, что именно этот критерий может и должен служить той лакмусовой бумажкой, которая отражает уровень цивилизованности общества. Ведь перед Законом все должны быть равны и ни социальный статус, ни финансовое положение или связи не должны иметь ни малейшего значения, когда вершится правосудие. К сожалению, последние 25 лет украинские суды слишком часто демонстрировали противоположный подход, когда именно наличие связей или финансовые возможности решали, какое именно решение именем Украины огласит судья.

Поэтому, что бы сейчас не говорили противники проголосованной Верховной Радой судебной реформы, внесение изменений в Конституцию в части правосудия было не просто правильным, а единственно возможным решением, которое позволит нам не только «перегрузить» суды, но и придать импульс другим реформам. Кроме того, без изменения в Конституцию судебная реформа не может быть эффективной, поскольку требует закрепления ключевых принципов на самом высоком уровне. Есть ли риски, что что-то пойдет не так, как задумывалось при внесении изменений в Основной Закон? Да, они есть, как и при внедрении любых изменений будь то на предприятии или в стране. Не ошибается только тот, кто ничего не делает. Очень точно на вопрос о рисках судебной реформы ответил Алексей Филатов: «Ни одна реформа не обходится

без рисков. Сейчас ситуация в судебной системе не устраивает никого. Судей не устраивают невысокие зарплаты, общественное недоверие к судебной системе в целом, а общество недовольно, поскольку считает, что судебная система не выполняет свои функции эффективно. Государство положение в судебной системе тоже не устраивает, поскольку у общества возникают претензии и к самому государству. Это ненормально. Риски, конечно, есть, но если ничего не делать, то дальше будет только хуже». И добавить что-то сложно.

Самое абсурдное обвинение, которое звучит в отношении принятых изменений, это гипотетическая узурпация судебной власти в руках президента. Вот только не совсем понятно, в чем это будет проявляться, ведь у главы государства, по сути, остаются чисто церемониальные функции назначать судей, которых будет представлять Высший совет правосудия. Сам же Высший совет правосудия будет состоять из 21 судьи: 10 из которых будут выбирать сами судьи, как и председателя Верховного суда, который автоматически будет входить в ВСП. У президента, как и у Верховной Рады, съезда адвокатов, конференции прокуратуры и съезда представителей юридических вузов, будет право назначить только 2 членов Высшего совета правосудия. Кроме того, в результате реформы создание и ликвидация судов будут происходить принятием соответствующих законов Верховной Радой, а не как сейчас – указом президента. Таким образом, впервые за 25 лет, судебная система стала независимой от других политических институтов, что было позитивно оценено и Венецианской комиссией, и Советом Европы.

Вместе с тем на фоне надуманных угроз почему то забывается, что в результате реформы в Конституции появилась норма прямого действия, по которой судья, если не сможет доказать законность как своих доходов и расходов, так и своих родственников, может быть уволен. Повышаются возрастная и профессиональная цензы к кандидатам на должность судьи, вводится конкурсный принцип назначения судьи на должность, а так же оценивание соответствия судьи занимаемой должности, критериям добропорядочности, профессиональной этики и компетентности. Ограничивается иммунитет судей от абсолютного до функционального, на что постоянно обращали внимание и Венецианская комиссия, и международное сообщество. Открыт путь в Верховный и апелляционные суды ученым и адвокатам со стажем, не менее 10 лет - это не значит, что завтра они все будут там, но если несколько известных авторитетных юристов будут в составе Верховного суда, то это только усилит его позиции.

Еще Чингисхан сказал: «Боишься - не делай, делаешь - не бойся, не сделаешь - погибнешь!» Готова ли Украина и дальше бояться надуманных угроз и абсурдных обвинений и отложить судебную реформу? (http://blogs.lb.ua/sergiy_alekseev/337450_gotova_li_ukraina_otlozhit_sudebnuyu.html). – 2016. – 10.06).

Блог на сайті: UBR.ua

Про автора: Вігирінський Андрій

Реформа ЄСВ та мінзарплати: геніально та ефективно

І голова ДФС, й очільник профільного міністерства зазначили про необхідність підвищення мінімальної заробітної плати. Перший назвав астрономічну суму в 5 000 грн (її наслідки для бюджету та економіки були проаналізовані в минулому тижневому огляді), другий засвідчив більшу поміркованість та запропонував збільшення в 1,5 рази, тобто від сьогоднішніх 1 450 грн до 2 172 – 2 200 грн.

Оскільки, за даними Міністерства соціальної політики України, фактичний розмір прожиткового мінімуму в цінах квітня 2016 року (саме з урахуванням інфляції 24 та 49 % у 2014 та 2015 роках відповідно) у розрахунку на місяць на одну особу становив 2 496 грн (з урахуванням суми податку на доходи фізичних осіб – 2 691 грн), для працевдатних осіб – 2 560 грн (з урахуванням суми податку на доходи фізичних осіб – 2 897 грн), для осіб, які втратили працевдатність, – 2 102 грн, можна говорити, що при розмірі МЗП у 2 200 грн майже будуть компенсовані інфляційні втрати.

Цілком непогано, здавалося б, враховуючи те, що за нині чинним Законом «Про державний бюджет на 2016 рік» передбачено підвищення до 1 550 грн із грудня 2016 року.

Поряд з цим ейфорію та популізм у цій частині потрібно завершувати. Основне питання, яке потрібно ставити собі сьогодні, – це звідки, яким чином будуть віднайдені кошти на це? Якщо Ви думаєте, що реформаторські ініціативи в частині митниці або ДФС дали такі вагомні результати з виведення бізнесу (саме бізнесу) з тіні й за рахунок цього відбулося зростання реального ВВП та податкових надходжень, не обманюйте себе.

Перша цитата Реви щодо цього присвячена бюджетній сфері: «У нас є такі показники, як мінімальна заробітна плата і прожитковий мінімум. Ми до них прив'язали перший тарифний розряд в бюджетній сфері. Тобто якщо ми підвищуємо прожитковий мінімум, потрібно підвищувати перший тарифний розряд і всю сітку тарифну. На це потрібні сотні мільярдів гривень.

У результаті для того, щоб цього не робити, ми маніпулюємо з прожитковим мінімумом – вдаємо, що він не повинен зростати».

Небюджетна сфера

«Там зарплати повинні бути вище, ніж бюджетні. Ми повинні тягнути бюджетну сферу в нормальній економіці за небюджетної. А що у нас відбувається? Оскільки ми тримаємо бюджетну сферу, прив'язуючи до першого тарифного розряду прожитковий мінімум, небюджетна дивиться – «о, вони підняли на 15% – ось і ми зараз на мінімалку підтягнемось, покажемо трохи більше, решта в конверті».

Потрібно відв'язатися від прожиткового мінімуму, підвищити мінімалку, тоді небюджетна сфера йде вперед – і ми починаємо підтягувати до неї бюджетну.

Тобто ми знімаємо кайдани і відпускаємо заробітну плату. Одночасно детінізуємо 2,5 млн працівників небюджетної сфери, вишукуємо 4,5 млрд на підвищення стандартів в бюджетній сфері – і під кінець року отримуємо ефект 7,5 млрд плюс. Мінус 4,5 – разом 3 млрд чистого плюса з економічних розрахунках, якщо ми це робимо».

Химерність висловлювань може не дати повного розуміння картини, але міністр вимушений говорити акуратно, оскільки будь-яке його висловлювання може по різному трактуватись, це по-перше. А по-друге, судячи з усього, концепція перебуває на стадії нормативного розроблення, тому кінцевого свого вигляду вона ще не набула.

Спробуємо розібрати все по порядку. На сьогодні відповідно до ст. 6 Закону України «Про оплату праці» визначено, що основою організації оплати праці є тарифна система, яка включає: тарифні сітки, тарифні ставки, схеми посадових окладів і тарифно-кваліфікаційні характеристики (довідники).

Тарифна система оплати праці використовується для розподілу робіт залежно від їх складності, а працівників – залежно від їх кваліфікації та за розрядами тарифної сітки. Вона є основою формування та диференціації розмірів заробітної плати.

Тарифна сітка (схема посадових окладів) формується на основі: тарифної ставки робітника першого розряду, яка встановлюється у розмірі, що перевищує законодавчо встановлений розмір мінімальної заробітної плати; міжкваліфікаційних (міжпосадових) співвідношень розмірів тарифних ставок (посадових окладів).

Логіка Уряду проста: підвищуючи мінімалку, вони проводять підвищення по всій тарифній сітці на індекс підвищення.

Плюс до цього система надбавок на підприємствах держсектору та бюджетниках, які також вираховуються у відсотковому відношенні до тарифної ставки робітника. До того ж, наслідком індексації тарифної ставки працівника першого розряду є відповідне пропорційне індексування всіх наступних тарифних розрядів.

Тобто, витрати на оплату праці саме бюджетників збільшаться не тільки на відсоток індексації, а в геометричній прогресії за всіма додатковими складовими заробітної праці та за всіма тарифними розрядами.

Тому, як і зазначалося в попередньому тижневому огляді, зростання МЗП на 150 грн призведе до зростання бюджетних витрат у 10 млрд грн. Відповідно, зростання на 750 грн, запропонованих Ревою, потребуватиме 50 млрд грн, яких за відсутності росту економіки взяти ніде, крім як за рахунок девальвації чи інфляції. Цього собі Уряд дозволити не може, оскільки необхідно дотримуватися нормативу, визначеного МВФ у питанні дефіциту державного бюджету України.

У той же час реформа в частині зменшення ставки ЄСВ не призвела до виведення зарплат із тіні – відповідно, Пенсійний фонд, дефіцит якого збільшується, просто нічим дофінансовувати. Додайте до цього ще й зростаючі до рівня 80 млрд грн видатки на субсидії в 2017 році, і картина стає зовсім плачевною при зростанні реального ВВП за прогнозами S&P на рівні 1–2 %.

Що ж робити?

Зберігати все як було, не підвищуючи суттєво МЗП, просто неможливо, оскільки рівень попиту в країні вкрай низький, монетарна політика стримування від НБУ теж не сприяє поживленню в питаннях торгівлі. А торгівля й супутні послуги – це перша цеглинка у фундаменті зростання ВВП, оскільки вона повинна стимулювати промисловість до інвестицій задля розширення, модернізації виробництва.

Ідея геніальна та проста, дивно, що її не змусили втілити в життя Яценюка перед відставкою, тоді б репутаційних ризиків Уряд Гройсмана не зазнав. За даними ДФС, в Україні нараховується 10,5 млн офіційно працюючих, із них 45 % отримують мінімальну зарплату. До цього Рева додає, що ці 40 % решту зарплатні отримують у конвертах, а розмір мінімалки зростає рівно на відсоток індексації, і все. Тобто, відрахування до бюджету за загальнообов'язковим платежами значно менші.

Їх необхідно змусити платити більше, але при цьому не збільшувати витрати на бюджетну сферу. Досягти цього можна лише шляхом збільшення показника мінімальної заробітної плати на той обсяг, про який йде мова. При цьому потрібно внести зміни до Закону України «Про оплату праці» та відповідно до підзаконних нормативних актів Кабінету Міністрів, змінивши тарифну систему оплати праці, аби при зростанні мінімальної зарплати витрати були меншими.

Саме тому, віце-прем'єр Розенко й говорить про європейський підхід і про включення в оплату праці всіх надбавок, а також про перегляд розміру оплати праці, при якій оклад робітника I розряду не може бути меншим 60 % мінімальної заробітної плати.

Тобто, відправною точкою стане розмір зарплати, яка включає в себе надбавки, доплати і т. д. Працівник I розряду по факту отримуватиме 2 200 грн, але система розрахунку зміниться.

Буде встановлено мінімальне значення його окладу не так, як зараз, на рівні перевищення МЗП, а в розмірі не менше 60 % від МЗП. У майбутньому, ймовірно, аналогічна ситуація матиме місце і з працівниками інших розрядів, де мінімальний оклад визначитиметься на рівні відсоткового відношення до МЗП — 65, 70, 80... % до нього. А вже при нарахуванні заробітної плати до них додаватимуться додаткові складові заробітної плати, які дадуть можливість формувати загальну суму, вищу за мінімальну зарплатню. Саме тому представники Уряду й говорять про те, що порядок нарахування ЗП має вирішуватися в колективних договорах підприємства (бланки, ймовірно, у вигляді рекомендацій «спусять» із профільних міністерств) та включати всі доплати. Тобто, на початкових стадіях у частині державного сектору зарплатні «підганятимуть» під мінімальний розмір без особливого зростання фонду оплати праці, отже, без реального збільшення доходів працівників вищих розрядів.

Основна ціль реформи, як і було в частині скорочення ставки ЄСВ з 40 до 22%, є комерційний сектор.

Песимістичний варіант для Уряду, для 45% тих, хто отримує мінімалку, підприємцям доведеться підвищити її до рівня 2 200 грн. Відповідно, розмір відрахувань за рахунок збільшення бази зросте. Якщо зараз це — 1450 х

0,22=319, то $2200 \times 0,22=484$ грн, різниця орієнтовно 165-150 грн (залежно від того, що мав на увазі під «півтора рази» пан Рева). Відповідно, від всіх працюючих на мінімалці — надходження до бюджету за рахунок ЄСВ збільшаться щомісячно на 700 млн грн.

Тому потрібно розуміти, що перша ціль реформи – наповнення бюджету та Пенсійного фонду, а детінізація носить дуже умовний характер.

При цьому навантаження на приватні підприємства збільшиться, а щодо бюджетників, то їхні доходи (в частині працівників першого розряду) зростуть до рівня підвищеної мінзарплати. Щодо інших тарифних розрядів, прогнозувати зростання не можна, оскільки на сьогоднішньому рівні їх не залишать, а даних про пропонувані зміни на сьогодні немає. Крім того, багато залежатиме від форми та змісту колективних угод, які під запропоновані зміни до законодавства будуть вимушені приймати та підписувати колективи підприємств, установ та організацій. Саме в них і розкриватиметься розмір оплати праці.

Ризики

Можливо, їх враховують, а можливо, й ні. Скорочення працівників і переведення їх із напівтіні на мінімалці в повну тінь, без офіційного працевлаштування, що потягне, за умови виявлення, кримінальну відповідальність, але, що поробиш.

Інший варіант – працівників, які отримували більше мінімальної зарплати та яких більшість, роботодавці прирівняють у заробітній платні до тих, хто отримує мінімалку, аби зберегти розмір фіскальних відрахувань у цілому по підприємству на попередньому рівні, а решту доплачуватимуть у конвертах.

Розуміючи деякі з таких ризиків, Рева зазначає, що потрібно ввести нову систему, яка б робила не вигідним ховати зарплату в тіні.

Уявіть собі, я зараз як ідею кажу: якщо ви платите 10 тис. грн зарплату працівникам і показуєте її, і якщо ви платите 1000 грн працівникам, то у вас однаковий податок. Причому, таким чином, що менше ви показуєте зарплату, то більше ви з неї платите. Тобто, або виходь з тіні, братику-кролику, показуй зарплату і плати нормально, або будеш сидіти ось так.

З таких ідей і народжується потенційні подальші ідеї про підвищення удвічі мінімального розміру ЄСВ до 640 грн.

Ймовірно, матиме місце така модель для бізнесу: платите працівнику мінімальну зарплатню? Ок, сплачуєте ЄСВ за ставкою, але не менше 640 грн. При цьому, якщо показуєте зарплатню в 3 тис. грн, однаково сплачуєте за ставкою 22 % фактично тих самих 640 грн.

Можливо, наведена модель ідеальна. Можливо, прив'язка буде до діапазону зарплатні: загальне правило зберігається, ставка ЄСВ становить 22, але при зарплатні в діапазоні 2 000–3 500 грн відрахування до соціального внеску не повинні бути меншими за таку-то суму, яка буде більшою, ніж коли б ви сплатили 22 % із зарплатні в 4 500 грн (до прикладу, за діапазон зарплатні в 2000–3500 грн тверда ставка на рівні 1000 грн, а все, що вище, — за ставкою 22%).

Ось такими методами, які вже навряд чи зможуть бути реалізовані протягом цієї сесії, у майбутньому виводитимуться зарплати з тіні, долатиметься дефіцит Пенсійного фонду.

Додайте до цього податкову амністію, непрямі методи співставлення доходів і видатків, й отримуєте чітке розуміння тієї прозорості, підконтрольності, яка очікує на кожного з нас. Хотіли в ЄС? Отримуйте (щоправда, ще не отримали, але розраховуємо). А це один із проявів життя в цивілізованому світі – ти отримуєш від держави ті блага, які вона тобі пропонує (у нас і цей пункт у майбутньому), але за все платиш і живеш за доходами.

Ще один важливий аспект цих нововведень, про які, чомусь, не особливо говорять: коли ваші роботодавці опиняться в межах, за якими повинні будуть показувати у звітності Вашу майже офіційну зарплатню та платити з неї податки, подумайте про те, яким чином Вам продовжуватимуть призначати та виплачувати субсидії. Геніальна, непопулярна ідея: і дохід бюджету, і скорочення видатків на субсидії (<http://blog.ubr.ua/finansy/reforma-esv-ta-minzarplati-genialno-ta-efektivno-13887>). – 2016. – 21.06).

Блог на сайті: Юридический блог компании Jurimex
Про автора: Лопатюк Кристина

Риба під контролем

На початку червня місяця в Україні з'явився давно очікуваний Державний реєстр рибогосподарських водних об'єктів та їх частин (далі – реєстр). Запрацював – не зовсім вдале слово, оскільки реєстр ще наповнюється, а тому планується, що він запрацює. Це перша в історії України електронна база з вичерпною інформацією про всі водойми, які придатні для рибогосподарської діяльності, аквакультури чи рибного фермерства. Планується наповнення цього реєстру до кінця року.

Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» набув чинності ще 4.08.2011 р. Саме цим законом встановлювалося, що результатом ведення державного обліку рибогосподарських водних об'єктів (їх частин) є створення відповідного реєстру, а також зазначалося, що такий реєстр ведеться центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, тобто Державним агентством рибного господарства (далі – Держрибагентство).

Проте порядок ведення Державного реєстру рибогосподарських водних об'єктів (їх частин) (далі – Порядок) було затверджено постановою Кабінету Міністрів України 30.09.2015 р. за №979, тобто через 4 роки з моменту підписання зазначеного вище закону.

Єдиним адміністратором реєстру є Держрибагентство. Аналізуючи документ, цікавими виявилися наступні факти. По-перше, джерелом інформації, що вноситься до реєстру, може бути лише інформація, одержана Держрибагентством самостійно та інформація, надана на безоплатній основі юридичними особами й фізичними особами-підприємцями шляхом подання заяви за встановленою формою.

Одразу постає питання, чому виключно фізичними особами-підприємцями,

якщо згідно зі ст. 14 Закону України «Про аквакультуру» рибогосподарський водний об'єкт для цілей аквакультури надається у користування на умовах оренди юридичній чи фізичній особі відповідно до Водного кодексу України. Отже, не зважаючи на те, що фізична особа може отримати водний об'єкт в оренду, вона не має можливості надавати інформацію адміністратору реєстру.

У п. 11 Порядку передбачено, що у разі виникнення розбіжностей між інформацією з різних джерел пріоритет має інформація, надана центральними органами виконавчої влади, облдержадміністраціями, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, що належать до сфери управління Держрибагентства, та підтверджена документально. У цьому ж пункті передбачено, що у разі зміни інформації, яка внесена до реєстру про водні об'єкти, такі зміни вносяться до реєстру з повідомленням про це заявника. У такому випадку виникає наступне питання, чи є сенс приймати інформацію від юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців і не звіряти її з інформацією, наявною в державних органах влади. На мою думку, це може призвести до внесення хибних відомостей до реєстру та вводити в оману осіб, які лише мають намір дізнатися інформацію стосовно того чи іншого водного об'єкту. Можливо, з часом на практиці все буде інакше й при внесенні відомостей не виникатиме жодних перешкод, але станом на сьогодні такої впевненості немає.

Порядком передбачено, що метою створення реєстру є ведення єдиного державного обліку рибогосподарських водних об'єктів (їх частин) до яких віднесено рибогосподарські технологічні водойми, акваторії (водного простору) внутрішніх морських вод, територіального моря, виключної (морської) економічної зони України, які призначені та використовуються для ведення рибного господарства. Згідно зі ст. 1 Водного кодексу України, рибогосподарський водний об'єкт – це водний об'єкт (його частина), що використовується для рибогосподарських цілей. Водним об'єктом є природний або створений штучно елемент довкілля, в якому зосереджуються води (море, річка, озеро, водосховище, ставок, канал, водоносний горизонт).

У п. 3 Порядку законодавець передбачає, що всі терміни вживаються у значенні, наведеному у Водному кодексі України, Законах України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів», «Про аквакультуру», «Про інформацію», незважаючи на те, що п. 1 Порядку намагається роз'яснити, що належить до рибогосподарських водних об'єктів. Враховуючи, що орендарями ставків (штучно створених водойм місткістю не більше ніж 1 млн кубічних метрів), зазвичай, є юридично необізнані особи, виникає слушне запитання, чому не прописано, що до реєстру має бути включено всі без виключення рибогосподарські водні об'єкти, які вживаються у значенні, наведеному у Водному кодексі України.

Новим також буде присвоєння водному об'єкту реєстраційного номеру. Реєстраційний номер міститиме наступну інформацію: місце розташування водного об'єкта, тип водного об'єкта, порядковий номер реєстрації водного об'єкта. Перші дві цифри визначатимуть код регіону, в якому розташований водний об'єкт; третя і четверта цифри – код типу водного об'єкта; останні п'ять цифр – порядковий номер зареєстрованого водного об'єкта за регіоном. Коди регіонів та типи водного об'єкту також вказані в Порядку. Тим водним об'єктам,

які розташовані у двох регіонах одночасно будуть присвоювати код того регіону, в якому розташована більша частина водного об'єкта.

Щодо пошуку в реєстрі. Пошук можна буде легко здійснити за будь-яким з наступних критеріїв: реєстраційний номер запису про водний об'єкт у реєстрі; найменування користувача (орендаря) водного об'єкта; найменування водного об'єкта; місце розташування водного об'єкта; цільове використання водного об'єкта; основні об'єкти рибогосподарської діяльності (види водних біоресурсів); строк дії договору оренди водного об'єкта або земельної ділянки.

Зупинятися на досягнутому законодавцю не варто також з наступних підстав. В Україні існує державний водний кадастр, але відомо про нього одиницям. Державний водний кадастр не варто плутати з новоствореним реєстром. Цей кадастр являє собою впорядковану інформаційну базу про поверхові, підземні, внутрішні морські води та територіальне море, обсяги, режим, якість і використання вод (водних об'єктів), водокористувачів (крім вторинних). До державного водного кадастру входять ще відомості про водогосподарські об'єкти, що забезпечують використання води, очищення та скид зворотних вод.

На жаль, ст. 28 Водного кодексу України, яка має регламентувати діяльність державного водного кадастру, з моменту прийняття кодексу жодного разу так і не змінювалася. Відповідно до Порядку ведення державного водного кадастру, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 8.04.1996 р. №413, державний водний кадастр ведеться Державною службою з надзвичайних ситуацій за розділом «Поверхневі води», Державним агентством водних ресурсів України за розділом «Водокористування», а також Державною службою геології та надр України за розділом «Підземні води» (фактичний моніторинг підземних вод здійснює Державне науково-виробниче підприємство «Державний інформаційний геологічний фонд України»). Отримання інформації з нього має бути доступним, згідно з Законом України «Про доступ до публічної інформації», проте сама система його дії (ведення трьома різними органами) вже ставить під сумнів існування державного водного кадастру як єдиної злагодженої системи.

Державний водний кадастр включає дані державного обліку поверхневих і підземних вод, державного обліку артезіанських свердловин та державного обліку водокористування, які систематизуються за водними об'єктами та їх ділянками, водозбірними басейнами річок і морів, басейнами підземних вод, водогосподарськими ділянками, економічними районами, адміністративно-територіальними одиницями та в цілому в Україні.

Щодо реєстру, на мою думку, законодавець має зробити всі умови для того, щоб останній став своєрідною «водною Публічною кадастровою картою України». Для прикладу, навіть у Російській Федерації, існує чинний державний реєстр водних об'єктів. Реєстр Російської Федерації являє собою систематизований звіт документованих відомостей про водні об'єкти, що перебувають у федеральній власності, власності суб'єктів Російської Федерації, муніципальних утворень, фізичних і юридичних осіб та індивідуальних підприємств, про використання водних об'єктів, річкових басейнів і басейнових округів. У реєстрі Російської Федерації здійснюється державна реєстрація

договорів водокористування, рішень про надання водних об'єктів у користування, переходу прав та обов'язків за договорами водокористування, а також припинення договору водокористування.

Станом на 7.06.2016 р. (день, коли було презентовано реєстр Держрибагентством), інформація в реєстр була внесена лише щодо однієї області – Харківської. На жаль, це свідчить про досить повільне наповнення реєстру. Хоча, якщо взяти до уваги, що за всі ці роки незалежності в Україні взагалі була відсутня така база, то її створення вже є великим позитивним кроком – кроком до створення нової прозорої відкритої системи (<http://jurblog.com.ua/2016/06/riba-pid-kontrolem/>). – 2016. – 22.06).

Блог на сайті: Pravotoday

Про автора: Адвокат Морозов Е. А. (судебная защита)

Взыскать деньги с банка в период введенной временной администрации?

Казнить, нельзя помиловать или взыскать с банка в период введенной временной администрации можно (ВССУ) – нельзя (ВСУ)!!!

Не так давно клиенты банков, принимая во внимание решение Высшего специализированного суда Украины по рассмотрению гражданских и уголовных дел от 24.02.2016 г. дело № 6-25751ск15 (регистрационный номер решения № 56425312), увидели просвет в конце туннеля...

Напомню, вышеуказанным решением, ВССУ отступил от правовой позиции Верховного суда Украины высказанной 20.01.2016 г. в рамках дела № 6-2001цс15, которой предусматривалось следующие: «введение временной администрации банка делает невозможным взыскание средств в любой другой способ, чем это предусмотрено Законом Украины «О системе гарантирования вкладов физических лиц», с указанием соответствующих мотивов»...отменил решение апелляции Полтавской области, а дело передал на новое рассмотрение.

Особое внимание следует уделить мотивировке ВССУ в данном решении: «... В постановлении Верховного Суда Украины от 20 января 2016 г. № 6-2001цс15 указано, что Фонд гарантирования вкладов физических лиц ввел временную администрацию и начал процедуру вывода ПАО «Дельта Банк» с рынка и на момент принятия решения судом первой инстанции в банке уже была введена временная администрация, что сделало невозможным взыскание средств в любой другой способ, чем это предусмотрено Законом Украины «О системе гарантирования вкладов физических лиц» (далее - Закон).

Согласно абз. 2 ч. 2 ст. 214, п. 2 ч. 1 ст. 360-7 ГПК Украины суд вправе отступить от правовой позиции, изложенной в выводах Верховного Суда Украины, с одновременным наведением соответствующих мотивов.

Согласно ч. 2 ст. 1060 ГК Украины (в редакции, действующей на момент возникновения спорных правоотношений) по договору банковского вклада независимо от его вида банк обязан выдать вклад или его часть по первому требованию вкладчика, кроме вкладов, сделанных юридическими лицами на иных условиях возврата, которые установлены договором. Условие договора об отказе от права на получение вклада по первому требованию ничтожно.

По смыслу ч. 3 ст. 1058 ГК Украины к отношениям банка и вкладчика по счету, на который внесен вклад, применяются положения о договоре банковского счета (глава 72 настоящего Кодекса), если иное не установлено настоящей главой или не вытекает из существа договора банковского вклада.

По смыслу ст. 1074 ГК Украины ограничение прав клиента по распоряжению денежными средствами, находящимися на его счете, не допускается, кроме случаев ограничения права распоряжения счетом по решению суда или в иных случаях, установленных законом.

Согласно п. 1 ч. 5 ст. 36 Закона при временной администрации не осуществляется удовлетворение требований вкладчиков и других кредиторов банка.

В то же время, главой 50 ГК Украины установлены основания прекращения обязательства, в частности: выполнением, передачей отступного, зачетом, по договоренности сторон, прощением долга, совпадением должника и кредитора в одном лице, невозможностью его исполнения, смертью физического лица и ликвидацией юридического лица, а также на других основаниях, установленных договором или законом.

Вместе с тем, указанный Закон не предусматривает следствием введения временной администрации непосредственное и в полном объеме освобождения банка от выполнения своих обязательств в договорных отношениях с вкладчиками, а ст. 52 этого Закона определяет лишь очередность и порядок удовлетворения требований к банку (направления уполномоченным лицом Фонда средств).

Таким образом, во время временной администрации вышеуказанные положения законодательства устанавливают особый порядок удовлетворения требований вкладчиков банка, последовательно предусматривает: 1) возмещения вкладчикам Фондом средств в размере вклада, включая проценты, начисленные на день начала процедуры вывода Фондом банка с рынка, но не более суммы предельного размера возмещения средств по вкладам, установленного в размере 200 тыс. грн (ч. 1 ст. 26 Закона); 2) остаточное удовлетворение требований вкладчиков за счет средств, которые получит уполномоченное лицо в результате ликвидации и реализации имущества банка (ст. 52 Закона).

Итак, на основе специальных норм Закона с момента введения временной администрации исключается немедленное удовлетворение банком требований вкладчиков и других кредиторов банка в соответствии с условиями определенных законом и договором, на что указывает ст. 1074 ГК Украины, которая допускает ограничение права клиента по распоряжению денежными средствами, находящимися на его счете и ст. 36 Закона.

Однако Закон не устанавливает оснований прекращения имущественных прав вкладчиков на указанные средства, что могло бы быть истолковано как нарушение государством гарантий беспрепятственного пользования имуществом предусмотренных статьей 1 Протокола 1 Конвенции.

Указанное нарушение права на мирное владение имуществом, установленное статьей 1 Протокола 1 Конвенции, имеет место в случае отказа суда в удовлетворении исковых требований о взыскании денежных средств по

договору банковского вклада, на наличие и подлинность которых (требований) не влияет специальный порядок, установленный Законом о их удовольствие.

Поэтому при наличии не прекращенных обязательства между сторонами, нарушения обязанной стороной имущественных прав вкладчика по пользованию и распоряжению деньгами, которые были переданы банку во исполнение условий договора банковского вклада, в соответствии со ст. 13 Конвенции о защите прав человека и основных свобод, ст. 1 Протокола 1 Конвенции, ст. 3 ГПК Украины и ст. 15 ГК Украины, исключается отказ судом в защите нарушенных прав вкладчиков.

Наряду с этим, нормы указанного Закона применяются при принудительном исполнении решения об удовлетворении требований вкладчиков и других кредиторов банка при временной администрации, с учетом того, что банк с момента введения временной администрации и при ликвидационной процедуре прекращает выполнение своих обязательств как отдельное юридическое лицо - субъект банковской деятельности, а Фонд в отдельном порядке возмещает средства в размере вклада, включая проценты, начисленные на день начала процедуры вывода Фондом банка с рынка, но не более суммы предельного размера возмещения средств по вкладам, установленного в размере 200 тыс. грн (ч. 1 ст. 26 Закона), а требования вкладчиков - физических лиц в части, превышающей сумму, выплаченную Фондом, отнесенные к четвертой очереди кредиторов и могут быть удовлетворены за счет средств, которые получит уполномоченное лицо в результате ликвидации и реализации имущества банка (ст. 52 Закона), однако ни в коем случае не исключают принятия законного и обоснованного судебного решения, которое обеспечивает реализацию и осуществление защиты такого права лица в соответствии со ст. 13 Конвенции о защите прав человека и основных свобод, ст. 3 ГПК Украины.

(изюминка решения): ...При этом, имея факты нарушения права вкладчика на беспрепятственное распоряжение деньгами и причастности к такому нарушению банка, своевременно не выдал ему остаток средств на счете, то есть случай просрочки исполнения денежного обязательства со стороны должника, а также при отсутствии такого закона, который бы предусматривал следствием введения временной администрации непосредственное и в полном объеме освобождения банка от выполнения своих обязательств в договорных отношениях с вкладчиками и внедоговорных отношениях с другими физическими и юридическими лицами, суд апелляционной инстанции, пришел к ошибочному выводу о невозможности применения к нему негативных последствий, установленных, как ч. 2 ст. 625 и ст. 549 ГК Украины, так и ст. ст. 22, 23 ГК Украины и взыскания в пользу истца установленного индекса инфляции за все время просрочки, трех процентов годовых от просроченной суммы, пени и возмещения убытков и морального вреда».

После этого решения вкладчики оживились, у них появился шанс...хотя и призрачный, поскольку, на мой взгляд, лоббирование банковских интересов превышает всяческих там Конвенций по правам человека, Конституций и Законов... ведь мы живем в капиталистическом обществе где правят – его высочество деньги.

Как говорится, «Не долго музыка играла...», как на небосклоне судопроизводства на свет появилась палка (кнут, если хотите) – решение Верховного суда Украины от 13 июня 2016 г. по делу № 6 -1123цс16, которым Боссы судейской власти строго настроено пригрозили своим воспитанникам пальцем и с учетом всех имеющихся у ВССУ решений (от 23 марта 2016 року, от 16 марта 2016 року и от 24 февраля 2016 року) высказали окончательную правовую позицию, которая сводиться к единственному возможному знаменателю: «... если на момент принятия решения судом первой инстанции в банке уже была введена временная администрация, это делает невозможным взыскание средств в любой другой способ, чем это предусмотрено Законом Украины «О системе гарантирования вкладов физических лиц».

Занавес...(<http://pravotoday.in.ua/ru/blogs/3597/1409/>). – 2016. – 23.06).